Ҳақсевар, она юрт, мангу бўл обод!

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

Вилоят ижтимоий-сиёсий газетаси ◆ TOŞKENT HAQIQATI

1928 йил 11 декабрда асос солинган • 1995 йил 18 январь, чоршанба • № 5 (10.681) • Эркин нархда сотилади.

ВИЛОЯТИМИЗНИНГ БИР КУНИ

Тошкент-Харьков

ҲАМКОРЛИКНИ КЕНГАЙТИРИШ УЧУН

ХАРЬКОВ вилояти Украинанинг йирик саноат марказларидан бири ҳисобланади. Бу ерда машинасозлик, металлургия ва иқтисодиётнинг бошқа етакчи тармоқлари ривожланган, ишлаб чиқарилган симлар, ёнилғи аппаратуралари, тракторлар, энергетика асбоб-ускуналари ва бошқа машина-механизмлар республикамизда, шу жумладан, вилоятимизда кўплаб учратиш мумкин. Айни вақтда улар бизнинг рангли металл, «оқ олтини»миз ва бошқа маҳсулотларимизни кўплаб олишар эди.

Кейинги йилларда бундай иқтисодий алоқаларга путур етди. Узоқ йиллар давомида таркиб топган ва кейинги вақтларда сусайиб кетган бу ҳамкорликни тиклаш учун нималар қилиш керак? Харьков вилоятининг расмий делегацияси шу мақсадда пойтахт вилоятимизга ташриф буюрдилар.

Харьков вилояти маъмуриятининг бошлиғининг ўринбосари Иван Сергеевич Бей бошчилик қилаётган делегация таркибида пахта ишлаб чиқариш бирлашмаси президенти Александр Яковлевич Войтенко, мўйна бирлашмаси бош директорининг ўринбосари Николай Павлович Олифер, «Навоий» импекси директори Владимир Львович Конов, вилоят маъмурияти ташқи иқтисодий алоқалар бўлими бошлиғи Петр Иванович Широв, «Южкабель» бирлашмаси бош директорининг ўринбосари Владимир Дмитриевич Чайкалар бор эди.

Делегация аъзолари вилоятимизнинг қатор бошқармалари вакиллари билан амалий алоқаларни йўлга қўйиш, ўзаро ҳамкорлик қилиниши мумкин бўлган соҳалар, унинг ҳажмлари ҳақида ўзаро суҳбатлари бўлиб ўтди. Суҳбатни Тошкент вилояти ҳокимининг ўринбосари А. А. Раҳимбоев олиб борди. Икки вилоят ўртасидаги ҳамкорликни ҳар томонлама кенгайтириш, шу мақсадда барча имкониятлардан фойдаланиш суҳбат мазмунини ташкил этди.

Харьков вилояти делегациясини Тошкент вилояти ҳокими Э. М. Рўзиев қабул қилди.

ХОТИРА БОҒИ

Фашизм устидан қозонилган буюк ғалабанинг 50 йиллиги муносабати билан халқаро «Экосан» жамғармаси Тошкент вилояти бўлими фаоллари хотира боғи барпо этиш ташаббуси билан чиқди. Ташаббус вилоят ҳокимлиги томонидан маъқулланди ва «Тошкент — Олмалиқ» автомобиль йўли бўйи — Оҳангарон тумани «Янги ҳаёт» жамоа хўжалигидан ўн гектар ер майдони ажратилди. Ташаббусни биринчилардан бўлиб вилоят табиатни муҳофаза қилиш қўмитаси қўллаб-қувватлади. Қўмита мазкур ишга ҳомийлик қилишни ўз зиммасига олди.

Н. ДУШАЕВ,
ЎзА мухбири.

ҚАНДЖЎХОРИДАН ШАКАР ОЛИНА БОШЛАНДИ

«ЛИМОНЧИЛИК» жамоа хўжалиги тадбиркорлари «Лаззат» ичимлиги чиқариш учун асқотадиган шакар ишлаб чиқаришни ўзлаштирдилар. Бунинг учун ўтган йил тажриба тариқасида далага қанджўхори экилган эди. Ҳозир хосил йиғиштириб олиниб ғамлаб қўйилди.

Ўзбекистон кимё-полимерия институти олимлари билан ҳамкорликда жўхоридан шакар олинувчи қурилма ўрнатилди. Шу кунларда қурилма тўла қувват билан ишламоқда. Натижада четдан қимматбаҳо хомашё келтиришга ҳожат қолмади. Диққатга сазовор жойи шундаки, қанджўхоридан олинган шакарнинг ширинлиги оддий шакарга нисбатан икки баравар юқоридир.

ЧИҚИТДАН ҲАМ МАҲСУЛОТ

ЦИТРУСЧИЛАР яна бир хайрли ишга қўл уришмоқда. Эндиликда «Яланғоч» лимондан «Лаззат» ичимлиги олингач, унинг чиқити ҳам ташлаб юборилмайдиган бўлди. Чиқитдан тиббиётда пектин моддаси олиш технологияси ишлаб чиқарилди. Кимёгарлар, олимлар ёрдамида зарур ускуналар ўрнатилиб ишга туширилди. Бу хўжалик даромадига даромад қўшилди деган сўз.

САХОВАТЛИ САЙФУЛЛА

ҚИБРАЙ фуқароси Сайфулла Бобожоновга омад кулиб боқди. У сотиб олган «Совға» лотереяси ютуғига гилам чиқди. Бахтли билет соҳиби ўйлаб ўтирмай уни хайрияга беришга қарор қилди ва туман ҳокимлиги билан маслаҳатлашиб гиламни болалар уйига топширишга келишишди.

Ш. МИРЮСУФЗОДА,
Ш. ОБИДОВА.

МЕДАЛЛАР ТОПШИРИЛДИ

ЗАНГИОТА. Фашизм устидан қозонилган ғалабанинг 50 йиллиги муносабати билан туманда яшовчи уруш қатнашчилари «Жасорат» медали билан мукофотланган эдилар. Шу кунларда мазкур медални эгаларига топшириш ниҳоясига етди. Туманда 592 кишига медал ва 450 сўмдан пул мукофотлари топширилди. Медалларни топшириш маросимида туман ҳокимлиги раҳбарлари ва жамоат ташкилотлари вакиллари иштирок этишди.

— Шу ҳафтадан бошлаб «Шуҳрат» медалини топширишга киришамиз, — деди туман фахрийлар кенгаши раиси М. Аҳмедов. — Меҳнат фронтида ўрнак кўрсатишган фахрийларга бу медал ҳам «Жасорат» медали сингари қишлоқ ва қўрғон кенгашларининг марказларида тантанали топширилади.

Н. ҚОДИРОВ.

ВИЛОЯТИМИЗНИНГ БИР КУНИ

САНОАТ КОРХОНАЛАРИДА

Янгийўлдаги «Лаззат» қандолатчилик ишлаб чиқариш бирлашмасида кўплаб ёшлар меҳнат қилади. Илҳом Расулов уларнинг бири (юқорида). У ҳар сменада 16 тонна ва ундан ҳам ошиқ қиём тайёрлашга эришмоқда. Бу нормадагидан анча кўпдир.

Тошкентдаги электр аппаратлари илмий-ишлаб чиқариш бирлашмаси бўлинмаларининг бирида.

Даврон АҲМАД олган суратлар.

Соғлом авлод учун

Ўтган якшанба куни Тошкентда шифокорларнинг болалар юқумли касалликларини тугатиш муаммоларига бағишланган халқаро семинари очилди. Учрашувни Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирлиги, Халқаро болалар жамғармаси жаҳон соғлиқни сақлаш ташкилоти ҳомийлигида ташкил этди.

Полиемиелит, бўғма, қизамиқ, қоқшол, кўкйўтал, паратит каби оғир касалликларга қарши курашда эмлашнинг аҳамияти катта. Ҳозирги кунда Ўзбекистон Соғлиқни сақлаш вазирлиги юқумли касалликларга қарши эмлашни такомиллаштиришга доир кенг дастурни ишлаб чиққан ва у амалга оширилмоқда. Халқаро болалар жамғармаси — ЮНИСЕФ ҳозирги дори-дармон тақчиллиги билан боғлиқ кўпгина муаммоларни ҳал этишда ёрдам бермоқда. Бу ташкилот сўнгги икки йилда Ўзбекистонга вакциналар етказиб бериш борасида кўп иш қилди. АҚШ Халқаро тараққиёт агентлиги ҳамда Жаҳон соғлиқни сақлаш ташкилотининг минтақа бюроси ҳам республикамизга сезиларли ёрдам бермоқда.

Семинарга Қозоғистон, Қирғизистон, Тожикистон, Туркманистондан етакчи мутахассислар, шунингдек Озарбайжон, Афғонистон, Эрон, Покистон ва Туркия вакиллари келишди. Учрашув иштирокчилари Марказий Осиё минтақаси мамлакатларида болаларни юқумли касалликларга қарши эмлашнинг аҳволини ўрганиб, оғир юқумли касалликларга қарши курашнинг самарали дастурини ишлаб чиқадилар.

(ЎзА).

Яхшидан боғ қолар

КОМБИНАТНИНГ ДЕҲҚОНЧИЛИК ЦЕХИ

БУ ВОҚЕА бўлиб ўтганига ҳам тўрт йилдан ошди. Картон идишлар комбинати жамоасининг 1990 йилнинг январь ойи ўрталарида бўлиб ўтган умумий йиғилишида корхонанинг ёрдамчи хўжалигини ташкил этиш ҳақида билдирилган фикр ҳаммага маъқул бўлди. Ангрендаги бу комбинат раҳбарлиги шундай бўлинмани зудлик билан барпо этишга киришди.

Ишчи-хизматчилар корхонанинг деҳқончилик цехи деб атаётган бу хўжаликка деҳқончиликда суяги қотган, миришкор сабзавотчи Жўрахон Ойхўжаев раҳбар қилиб тайинланди. У тез орада ишга киришиб кетди. Комбинатга яқин жойлашган партов ердан бир гектардан ортиқроқ майдон ажратиб олинди. Беш кишини бирлаштирган кичик жамоа зарур машина-механизмлар билан таъминланди. Ер қайта-қайта шудгор қилинди, сув келтириш учун қувурлар ётқизилди. Шу йилнинг баҳорида дастлабки барака уруғи қадалди. Лимон етиштириш учун иссиқхона барпо этилди. Бу ерда етиштирилган қишлоқ хўжалик маҳсулотларини сотиш учун комбинатда махсус дўкон очилди. Ишчи-хизматчилар шу ердан ноз-неъматларни сотиб олиш имконига эга бўлдилар. Уларнинг нархи бозордагидан икки баравар арзон қилиб белгиланмоқда.

Ўтган йили бу ёрдамчи хўжаликда тўққиз турдаги кўкатлар етиштирилди. Ишчи-хизматчилар дастурхонига кўплаб лимон, помидори, редиска, шивит, кўк пиёз, қизилча, шавель ва бошқа шу каби маҳсулотлар етказиб берилди. Ноз-неъматларнинг бир қисми комбинат профилакторийси, мактабгача ёшдаги болалар муассасаларига юбориляпти.

Бундай хайрли ишда А. Нодиров, С. Оппоқхўжаева, С. Ойхўжаева ва Б. Бўроновалар фаол қатнашмоқдалар. Улар ўзларининг фидокорона меҳнатлари мевалари билан комбинат жамоаси дастурхонининг бойроқ бўлишига ёрдам бермоқдалар.

СОЗЛАБ ҚЎЙДИЛАР

ДАЛА ишларининг ўз вақтида, сифатли амалга оширилиши кўп жиҳатдан хўжаликдаги мавжуд техникаларнинг қандай созланишига боғлиқ.

Оҳангарон туманидаги «Ангрен» ширкат хўжалиги деҳқонлари ўз фаолиятларида бу масалага катта эътибор берадилар. Хўжаликда ҳар йили ҳам мавсумга бор техникалар вақтида созлаб қўйилади. Бу йил ҳам мазкур тадбирни амалга оширишга уюшқоқлик билан киришилди. Аввало таъмирловчиларга етарли шарт-шароит яратиб берилди. Уч маҳал иссиқ овқат тайёрланади. Овқатларнинг тўйимли бўлиши учун жамоа хўжалиги раҳбарлари масаллиқлар билан ўз вақтида таъминламоқдалар. Шунинг учун ҳам таъмирловчиларнинг ишида унум бўлаётир.

Хўжаликда 32 та ғилдиракли трактор бор. Ана шулардан 6 таси ўта таъмир талаб эканлиги аниқланди. Зарур эҳтиёт қисмлар ажратилди. Иш жадаллашиб кетди. Шунингдек, занжирли ҳайдов тракторлари, комбайнлар, ҳашак ўриш механизмлари, плуг, чизел, культиватор, мола, бороналарни таъмирлаш ҳам барвақт бошланди. Механизаторлардан А. Ҳайтанов, Ш. Рисбеков, У. Гулмуродов, С. Исмоиловлар таъмирлаш ишларида бошқаларга ўрнак бўлдилар. Ўзларига бириктилган техникаларни мўлжалдагидан анча вақт илгари созлаб қўйдилар. Қиш илиқ келган кунларда эса мевазорлар, узумзорлар қатор ораларига ишлов беришни ҳам сифатли амалга оширдилар.

Қиш фасли — асл деҳқонлар иш фаслидир. Буни ширкат хўжалиги мисолида яққол кўриб турибмиз.

Т. ШЕРАЛИЕВ.

БИРИНЧИ БОСҚИЧ ЯКУНЛАРИ, ИККИНЧИ БОСҚИЧ ВАЗИФАЛАРИ

Вилоят фаоллари йиғилишидан

БУТУН республикамиздаги каби вилоятимизда ҳам мулкни давлат тасарруфидан чиқариш ва хусусийлаштириш жараёни тобора кенг кўламларда давом этмоқда. Бу муҳим ишда қўлга киритилган ютуқлар, йўл қўйилган камчиликлар нималардан иборат, ҳал қилинишини кутаётган муаммолар-чи? Вилоятимиз фаолларининг яқинда Чирчиқ шаҳрида бўлиб ўтган кенгашида шу масала катта қизиқиш билан муҳокама қилинди.

Кенгашни Тошкент вилоятининг ҳокими Э. М. Рўзиев кириш сўзи билан очди.

У ҳозирги вақтда иқтисодий ислоҳотларни янада чуқурлаштириш энг муҳим вазифа эканлигини таъкидлади. Бу эса кўп жиҳатдан давлат мулкини бошқа мулк шаклларига ўзгартириш, бизнинг жамиятимизда янги ижтимоий табақа — тадбиркорлар табақасини юзага келтириш билан боғлиқ эканлигини қайд қилди.

Вилоятимизда бу йўналишда кенг миқёсларда иш олиб борилмоқда. Муайян ютуқлар ҳам қўлга киритилди.

Тошкент вилояти ҳокимининг ўринбосари, вилоят давлат мулкни бошқариш ва тадбиркорликни қўллаб-қувватлаш бошқармасининг бошлиғи В. А. Лозицкий ўз маърузасида бу соҳа бўйича ўтган йилдаги иш якунлари ҳамда яқин келажакдаги вазифалар ҳақида батафсил тўхталди. 1994 йил вилоятда иқтисодий ислоҳотларни амалга оширишда муҳим босқич бўлганлиги алоҳида уқтирилди. Бу йилда мулкни давлат тасарруфидан чиқариш ва хусусийлаштиришнинг биринчи босқичига якун ясалди. Янги йил эса бозор инфраструктурасини барпо этиш билан боғлиқ бўлган иккинчи босқичнинг амалга оширилиши бошланиши билан боғлиқдир.

Мамлакатимизда кўп қиррали иқтисодиётни шакллантириш мустаҳкам қонунчилик ва меъёрий негизларга асосланганди́р. Икккинчи томондан бу иш тамомила янги ҳисобланади. Табиийки, уни ўрганиш ҳам йўл-йўлакай давом этади. Тадбиркорлар эса кун сайин анча ишончли қадам ташламоқдалар. Бунинг натижасида 592 та объектни хусусийлаштириш бўйича тасдиқланган давлат ва вилоят дастурлари тўла бажарилди. Бунга қўшимча яна 10 та объект хусусийлаштирилди. Бундан ташқари, туманлар ва шаҳарларнинг ташаббуси бўйича 361 та объектнинг мулк шакли ўзгартирилди. Бевосита хусусийлаштиришдан тушган маблағ кутилган 14 миллион 758 минг сўм ўрнига 17 миллион сўмни ташкил этди.

Ўтган йилда 143 та ҳиссадорлик жамияти тузилди. Уларнинг 133 таси очиқ турдаги жамиятлардир. Ҳозирги вақтга келиб бундай ҳиссадорлик жамиятларининг умумий сони 300 тадан ҳам ошиб кетди.

Объектларни кимошди савдолари орқали, акцияларни опцион тизимлари бўйича ҳамда «Тошкент» жамғарма биржасида сотиш каби янги йўналишлар амалиётга кирди. Вилоятда ўтган йили 7 та ким ошди савдоси уюштирилди, уларда 40 дан ортиқ объект сотилди, бундан салкам миллион сўм маблағ тушди. Вилоятда кимошди савдоларини ўтказишни янада кенг жорий қилиш мақсадида республика кўчмас мулк биржасининг филиали ташкил этилди.

Қимматли қоғозлар бозори ҳам йўлга қўйилди. «Тошкент» жамғарма биржасида ҳиссадорлик жамиятлари деярли 5,5 миллион сўмлик 30 мингдан ортиқ акцияларни сотдилар.

Маълумки, аҳолининг энг муҳим эҳтиёжлари иқтисодиётнинг аграр тармоғи билан боғлиқдир. Шунинг учун ҳам мулк шаклларини ўзгартириш бўйича ишда деҳқончилик саноати мажмуи билан боғлиқ бўлган муаммолар алоҳида ўрин эгалламоқда. Бу фаолият республикамиз Президентининг Фармонлари, ҳукуматимизнинг қарорлари, қатор дастурлар асосида олиб борилмоқда. Ҳозирнинг ўзидаёқ муайян ютуқларга эришилди. Зарар кўриб ишлаётган 50 дан ортиқ давлат хўжаликлари ва бошқа қишлоқ хўжалик йўналишидаги давлат корхоналари хўжаликлар туридаги нодавлат жамоа хўжаликларига айлантирилди. Ишлаб чиқариш воситалари ва бошқа мулк меҳнат жамоаларига текинга мулк қилиб берилди. Жамоат чорвачилиги соҳасида ҳам ўзгаришлар бўлмоқда. Деярли 70 та чорвачилик фермалари меҳнат жамоаларига имтиёзли шартларда берилди. Жамоа ва хусусий мулкка асосланган деярли 2 мингта деҳқон (фермер) хўжаликлари тузилди ва ишламоқда.

Айни вақтда кенгашда шу нарса ҳам таъкидландики, ҳаёт мавжуд имкониятлардан ҳали ҳам тўла фойдаланилмаётганлигини кўрсатмоқда. Ўзаро тушунишнинг йўқлиги бу ишга ҳалақит бермоқда. Кўпгина шаҳарлар, туманларнинг ҳокимликлари мулк шаклини ўзгартирган корхоналар устидан тасарруф юритишни йўқотишдан манфаатдор эмаслар, уларга пайдо бўлган муаммоларни ҳал қилишда амалий ёрдам кўрсатмаётирлар. Ҳатто, ҳокимликларда, хусусийлаштирилган корхоналарни рўйхатга олиш бесабаб бир неча ойга чўзиб юборилмоқда. Ваҳоланки, Президентимизнинг «Хусусий тадбиркорликда ташаббус кўрсатиш ва уни рағбатлантириш тўғрисида»ги Фармонида хусусий корхоналарни ҳокимликларга ҳужжатлар топширилгандан кейин 3 кун муддат ичида рўйхатга олиш вазифаси юклатилган.

Ҳуқуқий ҳужжатлар бўлишига қарамасдан жойлардаги ҳокимият тузилмалари, шунингдек, тармоқнинг юқори идоралари ҳиссадорлик жамиятлари ва хусусий корхоналар фаолиятига аралашмоқдалар.

Мансабдор шахсларнинг маъмуриятчилиги, кўпинча очиқдан очиқ аралашиши — буларнинг ҳаммаси тадбиркорларнинг ҳафсаласини пир қилмоқда. Янги мулк эгаларининг юзага келган муаммоларни оқилона ҳал қилишга бўлган ишончини сусайтирмоқда. Бу оқибат натижада уларнинг ислоҳотларга бўлган ишончига путур етказмоқда. Шунинг учун бунга қарши курашиш лозим ва керак. Кенгашда вилоят, шаҳарлар ва туманлар ҳокимликларида ишонч телефон хизматини ташкил этиш таклиф қилинди. Бу хизматларнинг сигналларига мувофиқ тегишли идоралар томонидан у ёки бу муаммони ҳал қилиш учун тезкор чоралар кўрилиши лозим.

Кенгашда яқин келажакдаги вазифаларга катта эътибор берилди. Чунончи, 1995 йил дастури бўйича 5 мингга яқин ер участкаларини ким ошди савдолари ва тўғридан тўғри сотиш, шу жумладан, савдо ва хизмат кўрсатиш соҳалари объектлари билан қўшиб 2 мингдан ортиқ участкани ҳамда якка тартибда уй-жой қуриш учун 3 мингта участкани сотиш назарда тутилмоқда. Мутахассисларнинг тахминий ҳисоб-китобларига қараганда ер участкаларини сотишдан 63 миллион сўм миқдорида маблағ олиш мумкин. Бу маблағларнинг 45 фоизи, яъни 28 миллион сўми маҳаллий бюджетга қўшилади.

Агар шаҳарлар ва туманлар ҳокимликлари бу дастурни амалга оширишга манфаатдорлик ва ташаббус билан муносабатда бўлсалар дастур анча ошириб бажарилиши мумкин. Бу эса маҳаллий бюджетни янада кўпроқ маблағ билан таъминлаш учун имкон беради.

Банк муассасаларининг тадбиркорлик тизилмлари билан ўзаро муносабатлари кенгашда атрофлича муҳокама қилинди. Чунки бу соҳада ҳам муаммолар керагидан ортиқ. Бироқ иш бир жойда тўхтаб қолмаяпти. Банклар ҳисоб-китоблар ва тўловларни тезлаштириш мақсадларида электрон почтасини жорий қилдилар. Шу туфайли Тошкент вилоятида тўловлар уч кун давомида ўтказилмоқда.

Албатта, ишбилармонларнинг ўзларига нисбатан ҳам айрим даъволар қилинди. Чунки уларнинг кўпчилиги ҳали ҳам ишни тўла қонли олиб бориш учун зарур бўлган энг кам маълумотларга ҳам эга эмаслар. Бу, айниқса, қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришида банд бўлган тадбиркорларда яққол кўзга ташланмоқда. Шунинг учун ҳам янги мулкдорларни иқтисодий институтлар ва университетлар базасида ўқитиш тизимини кенгайтириш мақсадга мувофиқ деб топилди. Шаҳарлар ва туманларда кўчмас ўқув курсларини ўтказиш анча истиқболли усул сифатида тилга олинди.

Кенгашда республика Бош вазирининг ўринбосари, Давлат мулк қўмитасининг раиси В. А. Чжен нутқ сўзлади.

У мулкни давлат тасарруфидан чиқариш ва хусусийлаштириш соҳасидаги ишлар аҳволига баҳо бериб, шуни яна бир бор таъкидладики, бу чоралар кишида ҳақиқий соҳиб ҳиссини тиклашга ёрдам беришга даъват этилгандир. Акс ҳолда кўп тармоқли бозор иқтисодиёти механизмларини муваффақиятли юргизиб юбориш мумкин бўлмайди.

Музокараларда қатнашган вилоятимизнинг тадбиркорлари ва бошқа нотиқлар иқтисодий ислоҳотларни янада ривожлантиришнинг устивор йўналишлари ҳақидаги ўз фикрмулоҳазаларини баён этдилар.

Бўлиб ўтган муҳокама асосида вилоят ҳокимининг қарори қабул қилинади. Бу қарор келгуси давр учун аниқ ҳаракат дастури бўлиб қолади.

«МЕН ЎЗБЕКИСТОН ФУҚАРОСИМАН»

Тошкент вилоят хокимлигида янги паспорт берилиши муносабати билан тадбир ўтказилди. Вилоятнинг туманларидан келган уруш, меҳнат фахрийлари ва ёшлар юзида ҳаяжон, қувонч сезилиб турарди.

Вилоят ҳокими Э.Рўзиев маросимни очар экан, Ўзбекистон фуқароси деган ҳужжатни биринчи бўлиб олаётган вилоят фуқароларини чин дилдан табриклади. Ўтган давр мобайнида республикамиз тарихида бўлиб ўтган ўзгаришлар, Мустақиллигимиз шарофати билан тилимиз, имонимиз, эътиқодимиз қайтгани, истиқлол йўлини танлаб олганимиз, тинчлигимиз барқарорлиги ҳақида тўхталди. Ўзбекистон халқаро майдонда иш юритаётгани, Конституциямиз қабул қилингани, ўз байроғи, туғроси, миллий валютасига эгалиги, қолаверса фуқаролик паспорти қўлимизга текканидан фахрланиб гапирди.

Биринчи паспортни бу йил юз ёшни қаршилаган Хаҳназар ота Эгамназаровга топширилаётганда зални қарсак овози босиб кетди. Отахонга тўн, дўппи ҳам совға қилинди.

Ўзбекистонни Мустақилликка чиқарган Президентимизга раҳмат, дея фотиҳага қўл очди отахон. Ўзининг ҳам, қўл остидаги раҳбарларнинг ҳам илоё умрлари узун бўлсин, қилаётган эзгу ишлари бароридан келсин. Биз қарияларни ҳурмат билан эъзозлаяпсизларми, сизлар ҳам қариганингизда шундай ҳурмат кўринглар.

Отахоннинг дил сўзларидан залдагилар ҳам тўлқинланиб кетишди.

Тўғрисини айтсам, деди зангиоталик Ш.Акромова, мен биринчи бор паспорт олаётганим учун ҳаяжонланяпман, деб ўйлаган эдим. Ҳозир отахону онахонлар, тенгдошларимнинг юзида ҳам шу нарсани кўриб турибман. Ўзбекистонимизнинг ўз паспортини олиш мен учун ҳам масъулиятли, ҳам шарафлидир. Бундан буёнги ўқишимда, ишимда Ўзбекистон фуқароси деган номни эъзозлашга, юртга арзигулик фарзанд бўлишга ҳаракат қиламан.

Вилоятда бу муҳим ишга тайёргарлик қандай олиб борилгани ҳақида вилоят ички ишлар бошқармаси ҳорижга чиқиш, келиш ва фуқаролик бўлими бошлиғи Қобилжон Жалиловдан сўрадик.

— Эндиликда Ўзбекистон Республикаси фуқароси паспорти аввалгидек қўлда эмас, комьютерларда тўлдирилади. Шу боис шаҳар, туман ички ишлар бўлимларининг паспорт бўлимлари ходимлари қайта ўқитилиб, ана шу компьютерларда ишлашга ўргатилдилар. Паспорт бўлимларида алоҳида хона ажратилиб, махсус жиҳозланди. Шу туфайли вилоятимиз фуқаролари миллий ифтиҳоримиз, ўзлигимизни яна бир англатиб, фахр туйғуларини уйғотувчи ҳужжат «Ўзбекистон республикаси фуқароси паспорти»ни вақтида қўлларига олишга мушарраф бўлишди.

М. ОБИДОВА.

Янги паспорт олган мўътабар қария Ҳақназар ота Эгамназаровни самимий қутлашди. 16 ёшга тўлганларга ҳам илк бор фуқаролик ҳужжатлари топширилди.

Г. КАЗЕННОВ олган суратлар.

ИЖАРАЧИЛАР СОВҒАСИ

БЎКА. Тадбиркор ва ишбилармонлар бошлиқ бўлган жамоаларда ҳом ашёни қайта ишлаш ҳисобига тайёр маҳсулот олиш, шу ҳисобга даромадни кўпайтириш, аҳолини иш билан таъминлаш юзасидан қатор ибратли тадбирлар амалга оширилмоқда. Тумандаги «Дўстлик» ижарачилар уюшмасида ҳам кейинги йилларда бу соҳада яхши ишлар қилинди. Жамоада аввалдан фаолият кўрсатиб келаётган новвойхона, қандолат ишлаб чиқариш цехи, жувозхона кичик корхоналари сафига яқинда маккажўхори қаламчаси ишлаб чиқарадиган цех ҳам қўшилди. Айни кунларда бу цехга ҳар куни 1000—1200 халтача маккажўхорининг ширин ва тўйимли, тотли қаламчаси ишлаб чиқарилиб, савдо шохобчаларига, мактаблар, буфетлари, болалар боғчаларининг ошхоналарига жўнатилмоқда. Янги маҳсулотга бўлган талаб тобора ортиб бораётир.

— Хом ашёси ўзимиздан чиқади,— дейди «Дўстлик» ижарачилар уюшмасининг раҳбари Шарифжон Валижонов,— 12 гектар майдонга экилган маккажўхорининг ҳар гектаридан 56 центнердан дон ҳосили олганмиз. Уни ўзимиздаги тегирмонда тортиб ун қилиб қўйганмиз. Шу туфайли ҳам иш юритиш ва маҳсулот тайёрлаш анча осон кечмоқда. Бу корхона ҳисобига 14 киши иш билан таъминланди. Биз кичик корхоналар ташкил этишни давом эттирамиз.

Н. РИХСИЕВ.

ФАРМОН ВА ИЖРО

СУВНИ ТОЗАЛАЙДИГАН МОСЛАМА

Тошкентдаги «Улуғбек» мухандислик марказида республика оммавий ахборот воситалари вакиллари билан учрашув бўлди. Учрашувда, жумладан, Республикамиз Президентининг Ўзбекистон аҳолисини сифатли ичимлик суви билан таъминлаш ҳақидаги фармонини ҳамда шу фармон асосида ҳукумат чиқарган қарорларни бажариш юзасидан қилинаётган ишлар хусусида гап борди.

Бу ҳужжатларда кўрсатилган вазифалар — ичимлик сувини тайёрлаш ва тозалаш — бундан тўрт йил муқаддам ташкил этилган, олимлар ва тажрибали амалиётчи мутахассисларни бирлаштирган мухандислик маркази амалга ошираётган илмий ва ишлаб чиқариш борасидаги изланишларнинг мазмунини ташкил этади. Марказда сувни янги технологиялар асосида, энг юксак тозалаш хусусиятига эга бўлган самарали сорбентлардан фойдаланиб тозалайдиган мосламалар яратилмоқда. Журналистлар марказнинг дастлабки илмий-техник ишланмаси — ҳозир кўплаб ишлаб чиқаришга тайёрлаб қўйилган «АКВА» ичимлик сувини тозалаш фильтри билан таништирилди. Ихчам, содда, фойдаланиш учун қулай бу мослама водопровод сувини қўрғошин, мис, темир сингари металлар ва уларнинг бирикмаларидан, турли туз ва бошқа моддалардан тозалайди, сув таъмини яхшилайди.

Мутахассисларнинг хулосасига қараганда, фильтр рақобатга бардош бера олади, сифат жиҳатидан хорижий фильтрлардан қолишмайди, аммо Америкада ишлаб чиқарилган худди шундай фильтрлардан анча арзон туради. «АКВА» фильтри Москвада ва Бошқирдистон пойтахти Уфа шаҳрида ўтказилган халқаро кўргазмаларда ана шундай юқори баҳо олган.

Мослама Ўзбекистоннинг турли минтақаларида синовдан ўтиб, яхши баҳо олди. Мўйноқ тумани ҳокимининг илтимосига биноан мингта фильтр шу туманга юборилди. Мўйноқ аҳолиси ҳозир бу мосламалардан мамнунлик билан фойдаланмоқда.

Бироқ, «АКВА» фильтрининг донғи республикада ҳали унча тарқалгани йўқ. Шунинг учун ҳам марказ ўз маҳсулотига харидор топишда қийинчиликка дуч келяпти. Бунинг бош сабаби — қиммат бўлса ҳам хорижий нарса яхши, деган фикрга маҳкам ёпишиб олганимиз бўлса керак. Шу сабабли марказ раҳбарлари журналистлар билан учрашув ташкил этишни лозим топди.

— Биз бу маҳсулотни янада кўпроқ ишлаб чиқариш имконига эгамиз,— деди учрашувда марказ директори Бўлат Сафаров.— Назаримизда, рўзғорда ишлатиладиган бу фильтр оролбўйи ҳамда бошқа экологик вазият оғир жойларга жуда ҳам зарур. Тегишли ташкилотлар, идоралар, маҳаллий ҳокимият ҳам бу ишга қизиқса ва кўмак берса, биз Оролбўйи аҳолисини ярим йил ичида бундай фильтлар билан тўла таъминлашимиз мумкин.

Марказда экология муаммоларини амалий тарзда ҳал этиш билан боғлиқ бошқа ўзига хос лойиҳалар ҳам бор. Бироқ, бугунги кунда уларни савдо-сотиқни, ишлаб чиқарилган маҳсулотдан даромад олишни йўлга қўйиш орқалигина амалга ошириш мумкин. Бозор иқтисодиётининг хусусияти шуни тақозо қилади.

А. БАРАНОВ.
ЎзА мухбири.

ТАДБИРКОРЛИК — ИҚТИСОДИЁТ КЕЛАЖАГИ

ИШБИЛАРМОН ВА ОЛИМ: ҚЎЛНИ ҚЎЛГА БЕРИБ...

ЎЗБЕКИСТОН Республикаси Президенти ҳузуридаги иқтисодий ислоҳотлар, тадбиркорлик ва чет эл сармоялари бўйича идоралараро Кенгашнинг ўтган йил охирида бўлиб ўтган мажлисида мамлакатимизда хусусий ишбилармонликни ривожлантириш ва уни давлат томонидан қўллаб-қувватлашнинг долзарб муаммолари атрофлича муҳокама қилинди. Мажлисда Президентимиз И. А. Каримов бозор иқтисодиётига ўтиш шароитида ҳар бир киши олма пиш, оғзимга туш қабилида қўл қовуштириб ўтирмаслиги, амалда тадбиркорликни кўрсатиши, бунинг учун барча имкониятлардан оқилона фойдаланишга ҳаракат қилиши лозимлигини алоҳида таъкидлади. Айни вақтда мажлисда халқ фаровонлигини ошириш ҳақида ғамхўрлик баҳонаси билан хом ашёни сотиш, миллий-табиий бойликларни талон-тарож қилишга тезроқ чек қўйиш зарурлиги, чунки бу йўл истиқболсиз бўлиб, келажакда мамлакатга жуда қимматга тушиши уқтирилди. Бу фақат кишиларда қарамлик кайфиятини кучайтиради, уларни ятаратувчилик меҳнатига ундамайди. Ваҳоланки, фақатгина яратувчилик меҳнати халқ фаровонлигини ошириш, мамлакат кучқудратини мустаҳкамлашнинг асосий омилидир.

Пискентдаги «Шуҳрат ЛТД» илмий-ишлаб чиқариш фирмаси жамоаси ўз фаолиятида ана шуларга қатъий амал қилаётганлиги билан ажралиб туради. Бу фирмага ғайратли тадбиркор, ўзи бошлаган ишнинг тўғрилигига ва зарурлигига қатъий ишончи бўлган Шуҳрат Ойтўраевич Ҳакимов бошчилик қилмоқда. Фирма республикамизда озиқ-овқат дастурини муваффақиятли бажаришга муносиб ҳисса қўшишни ўз фаолияти мақсади қилиб белгилаган. Бу ерда қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини қайта ишлаш ва бирламчи озиқ-овқат маҳсулотларини олиш учун зарур бўлган машина ва механизмлар яратилмоқда ва уларни ишлаб чиқариш ўзлаштирилмоқда.

Фирма раҳбари бундан тўрт йил муқаддам Ўзбекистонда етиштирилаётган қимматли мева-сабзавот хом ашёсини қайта ишлаш учун асбоб-ускуналар ишлаб чиқаришни бевосита шу ернинг ўзида ташкил этиш ҳақидаги фикр билан чиққанида уни мутасадди ташкилотлар қизғин қўллаб-қувватладилар. Шунинг учун ҳам иш тезда юришиб кетди. Бунинг учун, аввало, юқоридаги муаммо билан шуғулланган ҳамда шу йўналишда муайян ғояларга эга бўлган олимлар билан маслаҳатлашилди. Улар фирма жамоасининг таклифини бажонидил қабул қилдилар. Дарҳол янги лойиҳалар устида ишлашни бошлаб юбордилар.

Албатта, лойиҳаларни амалга оширишнинг ўзи бўлмасди. Бунинг учун анчагина маблағ талаб этиларди. Чунки, машина-механизмлар ишлаб чиқариш учун металл, электр асбоб-ускуналари, турли хил идишлар, насослар, пайвандлаш ва бошқа анжомлар керак эди. Бинони ижарага олиш талаб этиларди. Бу ишларни ташқаридан кўрсатиладиган ёрдамсиз амалга ошириш мушкул эди.

Фирма жамоаси бахтига вақтнинг ўзи ҳам қўл келди. Мамлакатимизда иқтисодий ислоҳотларни амалга ошириш, тадбиркорлик ва ташаббускорликни қўллаб-қувватлаш, бозор муносабатларига ўтиш даври бошланди. Шу туфайли шерикларни топиш нисбатан осонроқ кўчди. Бўкадаги хусусий тижорат банки ёрдамга келди. У фирмага зарур сармояни қарзга берди. 82-автобаза жамоаси эса корхона эгаллаб турган худуднинг бир қисмини ижарага берди. Натижада бу ерда ишлаб чиқариш биноларини қуриш ишлари бошланиб кетди.

Орадан кўп ўтмай маҳаллий хом ашёдан маҳсулот ишлаб чиқарувчи дастлабки мосламалар тайёрланди. Тўғри, илгари бундай машиналар чет эллардан келтириларди. Бунинг учун жуда кўп маблағ сарфлашга мажбур бўлинарди. Фирмада тайёрланган шундай асбоб-ускуналар чет элларникига ўхшаса ҳам айрим афзалликлари бор эди. Аввало, улар ўзларининг кўп мақсадлилиги билан ажралиб туради.

Асбоб ускуналарни қисман қайта созлаш йўли билан улар ёрдамида шарбатлар, томат пасталари, компотлар, қиёмлар, мурабболар, қуюлтирилган сут ишлаб чиқариш мумкин эди. Бу фирма агрегатларидан амалда бутун йил бўйи фойдаланиш имконини беради. Мева ва сабзавотларнинг пишиш вақтига қараб уларни қайта созлаш мумкин. Қиш вақтида эса сутни қайта ишлашга ўтса бўлади.

Фирма агрегатларининг аҳамияти катта эканлигини яна бир мисол билан кўрсатиш мумкин. Маълумки, ҳар йили мева ва сабзавотларнинг анчагина қисми нобуд бўлади. Уларни узоқ масофаларга ташиш, бир неча ойлаб сақлаш оқибатида шундай ҳоллар юз беради. Фирма агрегатларидан бевосита хўжаликларда фойдаланиш бундай сарф-харажатлар йўқотишларининг олдини олади. Чунки муъжазгина бўлган агрегатлар ёрдамида бевосита хўжаликнинг ўзида мева-сабзавотларни қайта ишлаш мумкин. Бунинг учун махсус бинолар қуриб ўтиришнинг ҳам ҳожати бўлмайди.

Ҳозирги вақтда фирма шундай ажойиб асбоб-ускуналарнинг бутун бир туркумини тайёрламоқда. Уларнинг умумий атамаси «Орзу», ишлаб чиқариш қувватлари ҳар хил. Ҳар бир фермерга, шунингдек, анча бақувват жамоа хўжалигига мослаб тайёрлаш мумкин. Қўйилган рақамга қараб, қуввати ошиб бораверади. Масалан, «Орзу-100» якка бир фермер учун ишлатишга мўлжалланган бўлса, «Орзу-250», «Орзу-500» жамоа хўжаликларида ишлатилади. Бундан ҳам катта қувватли агрегатларни тайёрлаш мумкин.

Бундай агрегатлардан фойдаланиш қандай наф беришини биргина «Орзу-100» мисолида кўрса ҳам бўлади. Унинг ёрдамида бир сменада 400 килограмм сабзавот қайта ишланади. Айни вақтда уни қайта созлаш йўли билан шу вақт ичида 140 килограмм томат пастаси, 500 килограмм мева компотлари, 140 литр қуюқлаштирилган шарбатлар, 300 килограмм қиём, мураббо ва бошқа маҳсулотлар тайёрлаш мумкин. Агар у сутни қайта ишлашга мослаштирилса, 50 килограмм қуюлтирилган сут ишлаб чиқаради.

Фирма яратаётган агрегатларда сабзавотлар ёки меваларгина эмас, шу билан бирга, бошқа қишлоқ хўжалик маҳсулотлари ҳам қайта ишланиши мумкин. Бу ерда фермер хўжаликлари учун зарур бўладиган кичик техникавий воситалар барпо этилмоқда. Жумладан, кичик тегирмонлар, шоли оқлайдиган, сабзавот ва меваларни қуритадиган, доривор ўсимликларни майдалайдиган ва бошқа шу каби мосламалар ҳам тайёрланмоқда. Кичик тегирмонлар бир соатда 40 килограммдан тортиб 200 килограммгача буғдойни майдалай олади. Айни вақтда унинг ёрдамида ун тортиш ҳам мумкин. Бундай агрегатлар электр қувватини тежаши билан ҳам ажралиб туради.

Мамлакатимиз қишлоқ хўжалиги учун зарур бўлган бундай қайта ишлаш агрегатлари тадбиркорлик билан фан ҳамкорлиги меваларидир. Фирма олимлар учун зарур шароитларни яратиб беришга ҳаракат қилмоқда. Аввало, уларни ўз илмий изланишлари натижасидан моддий манфаатдорликларини муттасил кучайтириб бормоқда. Ҳар бир фойдали илмий фикр қўллаб-қувватланмоқда. Фирмада З. Имонқулов, В. Сахаров, Т. Тўраев, Д. Олимжонов, А. Сирожиддинов каби илмий ходимлар ҳақида фақат илиқ сўзларни эшитасиз. Улар янги илмий-техникавий ечимларни амалиётга жорий қилишда жуда кўп кучғайрат сарфламоқдалар.

Фирма ўзи билан ҳамкорлик қилишга таклиф этган олимлар билан биргаликда мева кукунларини, шунингдек, улар билан бирга доришунослик саноатида фойдаланиладиган мева ҳом ашёсини олиш муаммосини ҳал қилишга муваффақ бўлди. Олимлар таклиф қилган технология МДҲ мамлакатларида ҳали жорий қилинмаган. У юксак даражада чиқиндисиз эканлиги билан ажралиб туради.

Бу янгилик фақат экологик соф маҳсулот олиш билан бирга бундай маҳсулотнинг жаҳон бозорида рақобатбардош бўлишини ҳам таъминлайди. Қайта ишлаб чиқарилган мева ҳажмиёти қандолатчилик ва фармацевтика саноатида кенг миқёсларда фойдаланилиши мумкин. Бу ўз навбатида хўжаликларда янги иш ўринларини ташкил этиш учун қўшимча имкониятлар вужудга келтиради.

Ҳозирги вақтда фирма олдида турган ва ҳал қилиниши лозим бўлган яна бир муаммо бор. У ҳам бўлса, ўз дастгоҳлар саройини яратишдир. Ҳозирча у йўқ. Шу сабабли фирма ўзининг турли буюртмаларини қатор саноат корхоналарига жойлаштиришга мажбур бўлмоқда. Агар дастгоҳлар саройи бўлганда бу муаммо кескин енгиллашарди, мосламалар шу ерда тайёрланадиган бўларди. Бу харажатларнинг камайишига олиб келарди.

Фирма раҳбарлиги вилоят ва туман ҳокимликларининг ҳар томонлама ёрдамини доим ҳис қилиб турибди. Буни фирмада мамнунлик билан қайд қилишади. Барча мутасадди ташкилотлар фирмага кўрсатилаётган кўмакни янада кенгайтирсалар, у ҳозирги вақтда қишлоқ хўжалик маҳсулотларини қайта ишлаш учун зарур бўлган асбоб ускуналарнинг кўплаб тайёрланишини йўлга қўйишга эришарди.

В. ШТАПОВ.

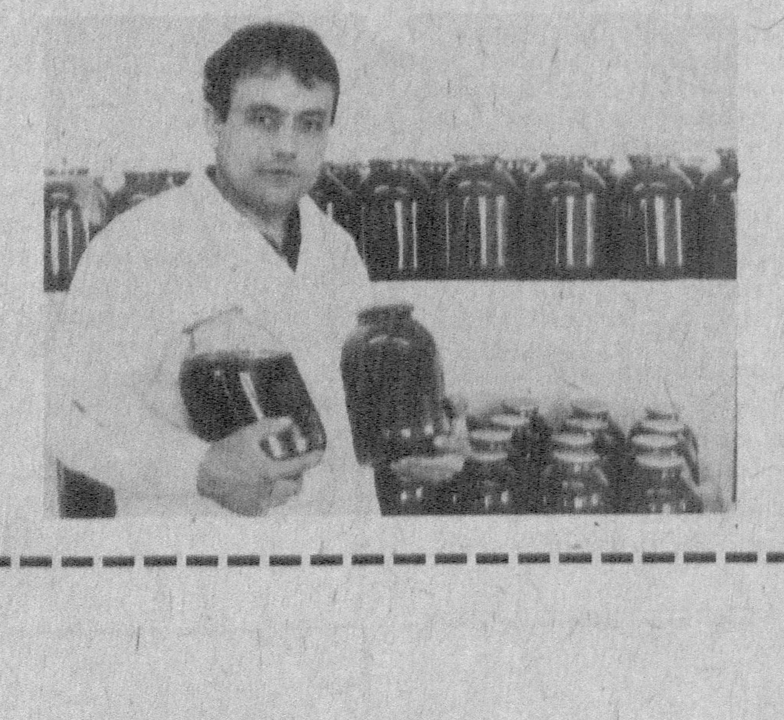

***Суратларда:** фирма бошқарувининг навбатдаги мажлисида ишлаб чиқаришга оид масала муҳокама қилинмоқда (юқорида);*

Фирма ходимлари бу ерда ишлаб чиқарилаётган сутни қуюлтириш қозони ва шарбат консерваларини намойиш қилмоқдалар.

В. ЗАРУБИН олган суратлар.

ОЛАМДА НИМА ГАП?

Жаҳон газеталари, элчихоналар матбуот бўлимлари ҳамда ЎзА хабарларидан

РОССИЯ ЎЗ МАЖБУРИЯТЛАРИНИ БУЗМОҚДА

Рус армиясининг Чеченистондаги ҳаракатлари Москванинг Оврўпода хавфсизлик ва ҳамкорлик ташкилоти аъзоси сифатидаги мажбуриятларини бузишдан иборатдир, -деб баёнот берди АҚШ давлат департаменти. 53 мамлакат аъзо бўлган бу халқаро ҳамжамият қабул қилган ҳужжатлар муайян ҳарбий ҳаракатлар тўғрисида олдиндан огоҳлантиришга даъват этади ҳамда хавфсизлик билан ишонч чоралари ва тартибини белгилайди. Венада 1994 йил қабул қилинган ҳужжат, шунингдек Будапештда бўлиб ўтган олий даражадаги учрашувда имзо чекилган Кодекс Оврўпода ҳамкорлик кенгашига аъзо бўлган барча мамлакатларда Қуролли кучларни ишлатиш тартибини аниқ белгилаб бергандир.

НАТО: «ТИНЧЛИК ЙЎЛИДАГИ ҲАМКОРЛИК»НИНГ БИР ЙИЛЛИГИ

АҚШ ташаббуси билан ташкил қилинган «Тинчлик йўлидаги ҳамкорлик» дастури 1994 йил январда амалда жорий қилинган эди. Бугунги кунда бу дастурга 23 давлат, шу жумладан Марказий ва шарқий Оврўпонинг собиқ Варшава шартномасига кирган барча етти мамлакати, шунингдек Болтиқбўйи мамлакатлари, Швеция, Финландия, Словения, Россия, Украина, Молдавия, Грузия, Арманистон, Озарбайжон, Қозоғистон, Қирғизистон, Туркманистон ва Ўзбекистон қўшилганлар. Яна бир неча давлат 1995 йилда дастурга қўшилиш иштиёқини билдирди.

Ўтган бир йил давомида иттифоқчилар ва шериклар учта биргаликдаги ҳарбий машқларни ўтказдилар. Булар Польша ва Нидерландиядаги дала машқлари ҳамда Шимолий Атлантикадаги ҳарбий-денгиз машқларидир. Қолган шериклар ва иттифоқчилар бу машқларда кузатувчилар сифатида қатнашдилар.

ИҚТИСОДИЁТГА КЕЛТИРИЛАЁТГАН МИСЛСИЗ ЗАРАР

Чеченистондаги уруш Россия иқтисодиётига жуда катта зарар келтирмоқда. Мана бу рақамларнинг мағзини чақиб кўринг: СУ-27 самолёти 4 миллиард 700 миллион рубл, штурмчи СУ-25 самолёти 1 миллиард 400 миллион, бу самолётни ёнилғи билан тўлдириш 9 миллион рубл туради.

Ми-8 вертолети ғазнага 550 миллион сўмлик, Ми-24 840 миллион сўмлик зарар келтиради; Вертолётга бир марта ёнилғи солиш 2,5 миллион рубл туради.

Т-80У танкининг баҳоси 1 миллиард 525 миллион рубл, Т-72 танки-1 миллиард 435 миллион, битта танкка ёнилғи солиш 2 миллион рубл сарфлаш билан баробар.

Тўпдан бир марта отиш 200 минг рубл, пиёда қўшинларнинг ҳарбий машинасидан отиш 1 миллион 400 минг рубл, танкдан отиш 8,5 миллион рубл баҳоланади.

Иқтисодчилар Грозний шаҳрининг уруш туфайли вайрон қилинганлиги қанча зарар етказганлигини ҳам тахминий ҳисоблаб чиқдилар. Чеченистондаги битта нефть мажмуи (нефть ва газ қувурларини ҳам қўшганда) 1 триллион рубл сарфлашни талаб қилади. Уй-жой фонди, коммуникациялар, кўприклар ва бошқа мухандислик иншоотларини тиклаш учун биринчи босқичда 2,5-3 триллион рублгача лозим бўлади.

АКБАРШОҲ СОВҒА ҚИЛГАН КИТОБ

Ҳиндистон фуқароси Чаранжит Лалсигал машҳур «Рамаяна» китобининг ягона нусҳасини ўзида сақлаб келаётган одам. Бу китоб улуғ ватандошимиз Бобурнинг набираси шоҳ Акбар Ҳиндистонни бошқариб турган XVII асрда форс тилига таржима қилинган эди. Форс, ҳинд ва санскрит тилларини яхши билган таниқли ҳинд шоири, тарихчиси ва тилшуноси Абулфазл уни форсийга ўгирган.

«Рамаяна» ҳинд худоларидан бирининг ҳаёти ва ишлари тўғрисидаги қиссадир. Яқинда бу китоб Деҳлидаги ҳинд қасрларидан бирида кўргазмага қўйилган эди. Китобнинг ҳозирги эгаси уни ота-боболаридан меросга қолганини, бу асарни улар ҳар куни қизиқиб мутолаа қилишганини гапириб берди. Маълум бўлишича, шоҳ Акбар дастлаб уч нусҳада яратилган «Рамаяна»нинг учинчи нусҳасини Лалсигалнинг боболарига тақдим қилган экан. Шоҳ садоқатли хизмат қилган ўз зобитини шу тарзда тақдирлаган.

ҚИСҚА САТРЛАРДА

РОССИЯ

Россия Федерациясининг Тула вилоятида аҳоли жамғармаларини жалб этувчи молиявий компанияларни оммавий-ахборот воситалари орқали реклама қилиш чекланди. Вилоят маъмурияти раҳбари Николай Севрюгиннинг таъкидлашича, ушбу фармон аҳоли манфаатини ҳимоя қилиш учун қабул қилинган. Бугунги кунда Тулада 60 фирма марказий банк рухсатисиз турли ваъдалар эвазига аҳолидан пул йиғмоқда. Лекин айрим мана шундай фирмалар томонидан алданган жабрланувчилар охир-оқибат нажот сўраб ҳукуматга мурожаат этмоқда. Амалдаги қонун бўйича эса ҳукумат муассасалари молиявий фирмаларнинг бу хил фаолияти учун жавоб бермайди.

***

Россия либерал демократларининг раҳбари Владимир Жириновский келгуси Президент сайловида ўз номзодини қўйиш истагини билдирди. Шунингдек, у ўз фракцияси мамлакат Президенти ва парламентига муддатидан олдин сайлов ўтказиш ғоясини қўллаб-қувватлашини, айни пайтда эса сайловларни ўз вақтида ўтказилишига ҳам эътироз билдирмаслигини айтди.

***

Россия Федерацияси Президенти Борис Ельцин Швейцариянинг Давос шаҳрида бўлиб ўтадиган Жаҳон иқтисодий форумига бора олмайди, деб хабар берди Россия раҳбарининг халқаро масалалар бўйича ёрдамчиси Дмитрий Рюриков. Борис Ельциннинг Швейцарияга сафари Чеченистондаги воқеалар туфайли қолдирилди, деди у.

АҚШ — РОССИЯ

АҚШ ва Россия Федерацияси Президентларининг навбатдаги учрашуви жорий йилнинг май ойига режалаштирилди, деб хабар қилади Россия Федерацияси ташқи ишлар вазирлигининг вакили. Унинг айтишича, учрашувга тайёргарлик ишлари Россия Федерацияси ташқи ишлар вазири Андрей Козирев билан АҚШ давлат котиби Уоррен Кристофер ўртасида бўлиб ўтадиган музокараларда келишиб олинади.

ГРУЗИЯ

Грузия президенти Эдуард Шеварднадзе 18 январь куни расмий ташриф билан Болгарияга келади. РАТА-ТАСС ахборот маҳкамасининг хабар беришича, ушбу ташриф давомида Грузия билан Болгария республикалари ўртасида иқтисодий, сиёсий-маданий ва илмий-техник ҳамкорликни ривожлантиришга оид бир қанча ҳужжатлар имзоланиши кутилмоқда.

ҚОЗОҒИСТОН

Қозоғистон Республикаси Президенти Нурсултон Назарбоев урушда қозонилган ғалабанинг 50 йиллиги муносабати билан 1995 йил 9 майда мамлакат пойтахтида ҳарбий парад ўтказиш ҳақида фармон қабул қилди. Парадда мамлакатнинг бир неча турдаги ҳарбий қўшинлари билан бирга миллий хавфсизлик қўмитаси ва республика гвардияси бўлинмалари ҳамда уруш фахрийлари иштирок этади.

ҚИРҒИЗИСТОН

Қирғизистонда фуқароларга янги паспорт берила бошланди. Биринчи паспорт республика Президенти Аскар Акаевга берилди. Ушбу ҳужжат мамлакат ичкарисида бўлгани каби, хорижий давлатларда ҳам фойдаланиш учун мўлжалланган.

Дастлабки 100 минг дона паспорт АҚШда тайёрланди. Паспортлар биринчи навбатда мамлакатнинг балоғатга етган ёш йигит-қизларига берилади.

МАЛАЙЗИЯ

Жорий йилда Малайзия давлати ўзининг сунъий ер йўлдошига эга давлатлар қаторидан ўрин олади. Шунингдек, сунъий ер йўлдоши мамлакатнинг ўзида тайёрланади. Бу ҳақда Малайзия бош вазири Маҳотҳир Муҳаммад Ҳиндистоннинг фазовий изланишлар ташкилоти (ФИТ) билан ўзаро ҳамкорликка оид шартномани имзолаш чоғида эълон қилди. Шартномага кўра, Ҳиндистоннинг «Макстар» корпорацияси Малайзияга сунъий йўлдош яратиш ва уни фазога учиришда кўмак беради. Мамлакатнинг биринчи фазовий қурилмаси шу йил Ҳиндистон космодромидан учирилади.

● Бу ҳақда вилоят Кенгаши сессиясида гапирилди

Ғалла мустақиллиги учун кураш: ҲИССАМИЗ САЛМОҚЛИ БЎЛСИН!

***РЕСПУБЛИКАМИЗДА** ғалла мустақиллиги учун кураш бошланиб кетди. Қисқа вақт ичида бу соҳада ижобий натижалар қўлга киритилди. Хўш бу ғоят муҳим ишда пойтахт вилояти деҳқонлари қўшадиган ҳисса қандай бўлмоқда? Улар эзгу мақсад йўлида 2 йил давомида баъзи бир ишларни амалга оширдилар. Афсуски, халқ депутатлари вилоят Кенгашининг яқинда бўлиб ўтган сессиясида Президентимиз И.А.Каримов сўзлаган нутқида таъкидланганидек, ғаллачиликда ҳам ўтган мавсумда дуруст натижаларга эришилмади. Ҳосилдорлик 3-4 центнерга камайиб кетди. Буни ҳеч қандай сабаблар билан оқлаб бўлмайди, албатта. Вилоятимиз қишлоқ хўжалик меҳнаткашлари, ғаллакорлар бу ҳаққоний танқиддан, оқилона хулоса чиқармоқдалар? Республикамизда ғалла мустақиллигини таъминлашда пойтахт вилоят қишлоқ хўжалик меҳнаткашларининг ўрни, улар қўшадиган ҳисса бундан кейин қандай бўлиши керак? Маълумки бу йил ўтган йиллардагига қараганда анча кўп, яъни 115 минг гектар майдонга дон экилди. Ана шу майдонларда ғалладан мўл, юқори сифатли ҳосил олиш учун нималарга эътибор бериш керак? Қандай агротехник тадбирларни амалга ошириш, қандай долзарб масалалар, муаммоларни ҳал этиш зарур?*

Мазкур саҳифада ана шу ҳақда олимлар, мутахассислар, тажрибакор-деҳқонларнинг фикру-мулоҳазалари билан танишасиз.

СУҒОРИЛАДИГАН ЕР ҚАДРИ

МУСТАҚИЛЛИК шарофати туфайли юртимизда қишлоқ хўжалигини юритишда ҳам туб инқилобий ўзгаришлар юз бераётганлигидан мамнунмиз. Айниқса, ғалла мустақиллиги учун бошланган кураш биз олимлар зиммасига ҳам катта масъулият юклайди.

Гап шундаки, ғалла етиштиришда қатор муаммоларга дуч келинмоқда. Масалан, кузги ғалла экиш учун юқори ҳосил берадиган навлар етишмайди. Шу пайтгача лалмикор ерларга экиб келинаётган буғдой навлари эса, ўша шароитга мослашган. Суғориладиган ерларда яхши ҳосил бермайди. Бизда эса, эндиликда катта-катта суғориладиган майдонлар бошоқли дон экинлари учун ажратилмоқда. Бундай ерларда юқори ҳосил берадиган, совуққа, табиий офатларга, ҳар хил касалликларга чидамли кузги буғдой навлари экилиши керак.

Дорилфунунимиз олимлари бошқа илмгоҳлар, илмий ташкилотлар, марказлар билан алоқада бу борадаги изланишларни аллақачоноқ бошлаб юборганлар. Университетда кўп йиллардан буён фаолият кўрсатиб келаётган заҳматкаш олимлар-ўсимликшунослик кафедраси мудири, қишлоқ хўжалик фанлари доктори, профессор Зуфар Умаров, қишлоқ хўжалик фанлари доктори, профессор Ҳалима Отабоева, қишлоқ хўжалик фанлари номзодлари Турғун Бекметов ва мазкур сатрлар муаллифи университет тажриба участкасида биргаликда олиб борган тажрибаларимиз натижасида кузги буғдойнинг бир қатор навлари синаб кўрилиб, айрим яхши кўрсаткичларга, ютуқларга эришдик. Бугун ана шулардан келиб чиқиб, ғаллакор деҳқонларимизга айрим маслаҳатларимиз, тавсияларимизни бермоқчимиз.

Маълумки, суғориладиган ерлар лалми ерлардан фарқ қилишини деҳқонларимиз яхши биладилар. Ғалла мустақиллигини эса, суғориладиган ерларда экин экмасдан ҳал қилиб бўлмайди. Лекин, бунинг учун ернинг қадрига етиш, юқори агротехника қоидалари қўлланиб, ерни экишга тайёрлаш, экиш муддатларига, уруғлиқни сарфлаш нормасига, ўғитлаш ва суғориш ишларига алоҳида эътибор бериш талаб этилади. Энг муҳими ҳар бир хўжаликда бу тадбирлар экиладиган навнинг хусусиятлари, тупроқ, иқлим шароитига қараб энг қулай муддатда ўтказилиши керак.

Жумҳуриятимизда, хусусан Тошкент вилоятида буғдойнинг «Сангзор-4», «Сангзор-6», «Сангзор-8», «Интенсив», «Бахт», «Ёнбош» навлари экилмоқда. Ана шу навлар агар рисоладагидек парвариш қилинса, уларнинг ҳар гектаридан 50—60 центнергача ҳосил олиш мукин. Биз тажриба участкасида ана шунга етказиб ҳосил олдик.

Лекин, бунга эришиш ҳар бир

СЎЗ — ОЛИМЛАРГА

деҳқондан қаттиқ меҳнат қилишни талаб этади. Биринчи қўйиладиган ва қўйилаётган талаб шуки, кузги буғдойни октябрь ойининг узоғи билан йигирмаларида экиб бўлиш керак.

Ҳосилдорликни оширишда поянинг бақувват бўлиши муҳим роль ўйнайди. Поянинг бақувватлиги эса, экиш муддатига, уруғнинг қандай чуқурликка тушганлигига ҳам кўп жиҳатдан боғлиқдир. Шунда поялар бақувват бўлиб ўсади. Поянинг еростки бўғинларида қўшимча поялар, илдизлар пайдо бўлади.

Бу илмий тилда тўпланиш даври деб аталади. Ўсимликда ана шу тўпланиш даври жараёни яхши кечса, бундай майдонлардаги ғалла шу тўпланиш фазасида қишлайди ва у совуққа чидамли бўлади. Кузги буғдой етиштиришда алмашлаб экишнинг ўрни алоҳидадир. Шунинг учун ҳам кузги буғдойни алмашлаб экишни тўғри жойлаштириш муҳим аҳамиятга эга. Кузги буғдой сувли ерларда эртаги экинлардан бўшаган ерларга, келаси йил такрорий экин экишга мўлжалланган майдонларга экилади. Лалми ерларнинг текислик ва дўнг-текислик зоналарида эса кузги буғдойни тоза шудгорга, ундан юқорироқ зоналарда тоза шудгордан ташқари банд шудгорга экиш фойдали ҳисобланади.

Кузги буғдой унумдор ерда яхши ўсади. У азотга жуда талабчан бўлади. У най ўраш ва бошоқланиш даврида азотни, ўсишининг дастлабки тўрт-беш ҳафтасида фосфорни ва ўсиш даврининг бошидан гуллагунга қадар калийни кўп талаб қилади. Фосфорли ва калийли ўғитлар кузги буғдойнинг қишга чидамлилигини оширади. Доннинг етилишини тезлаштиради. Поянинг ётиб қолишдан ва турли замбуруғ касалликларига чалинишдан сақлайди. Деҳқонларимиз ҳар гектарига қанчадан ўғит солинишини яхши биладилар. Биз яна шуни эслатиб ўтмоқчимизки, экиш даврида ўғит берилмаган майдонларда азот, фосфор ва калий қисқа муддат ичида экишдан кейин ёки майса ҳосил қилганда, умуман ўғитлар февраль ойидан кечиктирилмасдан берилиши керак.

Суғориладиган ерларнинг унумдорлиги юқори ва сув билан таъминланганлиги сабабли ўсимлик қалинлигини ошириш ҳисобига юқори ҳосил олинади. Тажрибалар натижасига суяниб шуни қайд қилиш мумкинки, кузги буғдой экиш меъёри, яъни бир гектарга сарф қилинадиган уруғ миқдори иқлим, тупроқ шароитлари, уруғнинг катта-кичиклигига қараб ҳар хил бўлиши мумкин. Умуман кузги буғдой экиш меъёри гектарига 4-5 миллион дона ҳисобланади.

Биз юқорида ўсимликда «тўпланиш» жараёнининг муҳимлигини айтган эдик: кузги-қишки совуқлар пояларга таъсир қилган вақтда ҳам тўпланиш бўғинига таъсир қилмаса, ўсимлик нобуд бўлмайди. Шунинг учун ҳам кузги буғдой экиш вақтида уруғлик 6-7 сантиметр чуқурликка, лалми ерларда у эрта экилганда эса 6-8 сантиметр чуқурликка кўмилади.

Дон экинлари ҳосилини йиғиб-териб олиш ва янчиш ялпи ҳосилни оширишнинг энг сўнгги ва энг масъулиятли даври ҳисобланади. Шунинг учун ҳам бу ишга ҳар бир хўжаликда ҳозирдан бошлаб тайёргарлик кўриш зарур. Ҳосилни олдин ўриб, кейин йиғиб олиш усулининг афзаллиги шундаки, у тўғридан-тўғри ўриб-янчишга қараганда ўримни 5-6 кун эрта бошлашга имкон беради. Нобудгарчилик кескин камаяди. Ҳосил тўла етилганда ўрим-йиғим кечикиб қолса, ёки ўсимлик паст бўйли, сийрак бўлган майдонларда ҳосилни бир йўла комбайнларда йиғиб олган маъқул.

Абдуҳаким АЛИМОВ,
Тошкент қишлоқ хўжалик университети ўсимликшунослик кафедраси доценти, қишлоқ хўжалик фанлари номзоди.

◆ Бу йил вилоятимизда 115 минг гектар майдонга ғалла экилди.

◆ Шундан салкам 90 минг гектарини суғориладиган ерлар ташкил этади.

◆ Ҳар гектаридан камида 40 центнердан бошоқли дон ҳосили олиш — асосий вазифадир.

◆ Бунинг учун олимлар, мутахассислар, тажрибакорлар маслаҳатига, тавсияларига тўла амал қилайлик.

ҲОСИЛ МЎЛ БЎЛСИН ДЕСАК...

ДОНСИЗ, ғалласиз ҳаётимизни, ризқ-рўзимизни, кундалик туриш-турмушимизни тасаввур этиб бўлмайди. Зеро дон биз учун фақатгина нонгина эмас, балки чорва озуқаси, гўшт, сут, жун, қолаверса қурилиш хом ашёси ҳамдир.

1995 йил республикамиз ғаллачилигида ўзига хос муҳим ўрин эгаллайди. Халқимизни тўлиқ таъминлаш учун етадиган миқдорда, яъни 3 миллион 800 минг тоннага яқин ғалла етиштириш бош вазифа қилиб қўйилди. Ана шу мақсадлар учун, лалми ерлардан ташқари 1 миллион гектарга яқин суғориладиган ер майдонлари ажратилди. Ҳисоб-китобларга қараганда, агар шунча суғориладиган ерларнинг ҳар гектаридан 35-40 центнердан ғалла олинса, кўзланган мақсадга тўла эришиш мумкин.

«Республика бўйича ўртача 40 центнердан ғалла олиш қўлимиздан келадиган вазифа, — деди Президентимиз ўз нутқларидан бирида. — Ахир, қачонгача олтинимиз, пахтамиз эвазига четдан ғалла олиб келамиз. Токи, ғалла мустақиллигига эришмас эканмиз, иқтисодий мустақиллик ҳақида гапириш ортиқча».

Юртбошимизнинг бу гаплари биз ғаллакорлар учун бажарилиши зарур бўлган дастуриламалдир. Биз ҳозир ана шу тавсиялар асосида иш юритяпмиз. 1995 йил мўл дон ҳосилини кўзлаб, 1994 йилнинг кузида 115 минг гектар ерга дон сепилди. Шундан 88 минг гектари сувли ва 27 минг гектари лалмикор ерлардир.

МУТАҲАССИС МИНБАРИ

Мана шу кунларда биз ғаллакорлар ҳосил баракаси ҳақида бош қотиришимиз, ўтган йилда йўл қўйилган хатолар ва камчиликларга ўрин қолдирмаслик чора-тадбирларини кўришимиз зарур.

Ана шундай вазифалардан бири — ҳосилдорликни ошириш масаласидир. Тўғрисини айтганда, вилоятимизда ғалла ҳосилдорлиги анча паст.

Таҳлиллар, бунинг биринчи сабаби ғаллачиликка ихтисослашган кадрларнинг етишмаслигидан эканлигини кўрсатди. Вилоятимизда суғориладиган майдонларда ғалла етиштириш агротехникасини пухта ўзлаштириб олган мутахассислар кам. Шу туфайли вақтни ўтказмай, тезда кадрлар тайёрлашни йўлга қўйиш, бу соҳа мутахассислари, хўжалик раҳбарлари, бригадалар ва бўлим бошлиқларини ўқитиш, илғор тажриба мактаби ишини жонлантириб, илғорлар тажрибаси асосида уларнинг малакасини ошириш ҳақида астойдил қайғуришимиз керак.

Шу билан бирга туманлар ва хўжаликларда ғаллачилик билан шуғулланувчи раҳбарлар, мутахассислар масъулиятини ошириш лозим. Экинлар парвариши, техникани созлаш, кадрларни ўқитиш билан боғлиқ барча ишлар устидан доимий назорат олиб боришни тартибга солиш керак. Бунинг, менимча, жуда катта нафи бор. Чунки, ҳали ҳам жойларда ғаллачиликка иккинчи, учинчи даражали масала, деб қараш одатлари барҳам топмаган.

Ғаллакор меҳнатини улар жуда жўн, деб тушунишади. Аслида эса бундай эмас. У ҳам бошқа соҳа кишилари каби ўз даласининг эгаси, у ҳам ўз ерида ўн икки ой меҳнат қилади, захмат чекади. Зотан, ғаллакор меҳнати қадрланмаган жойда, табиийки, ғаллазорлар парваришдан қолади, ўғит кўрмайди, вақтида сув ичмайди. Оқибатда мўлжалдаги ҳосил олинмайди. Ернинг умри бесамара ўтади.

Техникани ўрим-йиғим мавсумига, барвақт ва бекаму-кўст ҳозирлаб қўйиш энг долзарб масалалардан биридир. Бугунги кунда вилоятимизда 585 та дон комбайни мавжуд. Шулардан 259 таси ғалла комбайнлари, ҳисоб-китоблар бўйича 1995 йилда жами ҳосилни ўриб йиғиб олиш учун 500 га яқин комбайн керак. Ҳозирги иқтисодий қийин шарт-шароитларга қарамай, янги мавсумга қадар бу муаммони ҳал этиш йўллари изланмоқда. Лекин, кўп нарса ўзимизга ҳам боғлиқ. Биринчи галда янги ўрим-йиғим мавсумига ҳозирликни мавжуд техникаларни «ҳали вақт эрта» демасдан, ҳозирдан бошлаб сифатли созлашга киришиш, айрим эҳтиёт қисмларни жойлардаги устахоналарда қайта таъмирлаш ва янгиларини тайёрлашни йўлга қўйиш зарур.

Ғалла етиштиришни кўпайтириш ва унинг ҳосилдорлигини оширишда уруғлик навлари ҳам катта аҳамиятга эга. Бу борада республика «Ғалла» илмий-ишлаб чиқариш бирлашмасининг Оҳангарон тумани ҳудудида жойлашган илмий-ишлаб чиқариш-тажриба хўжалигида катта изланишлар олиб борилмоқда. Масалан, ҳозирги кунда вилоятимизнинг суғориладиган ғалла майдонларида буғдойнинг ҳосилдор, қайроқи «Сангзор-8», «Унумли буғдой», «Безостоя-I», «Интенсивний», «Ёнбош» ва Мексикадан келтирилган «Сето-церрос» навлари ўстирилмоқда. Иқлим ва тупроқ шароитлари тўғри танланган жойларда арпанинг «Зафар», «Айқор», «Циклон» навлари ҳам тажрибадан ўтмоқда.

Ғаллакорларимиз олдида турган вазифалар фақат шулардангина иборат эмас. Ҳали олдинда ҳал қилиниши зарур бўлган бир қатор муаммолар, кечиктириб бўлмас юмушлар турипти.

Лўнда қилиб айтганда ғалладан мўл ва сифатли ҳосил олиш биринчи галда ўзимизга боғлиқ. Шундай экан ҳар бир туман ва хўжаликда юқоридаги ишларни марфмида бажаришга эришиш, дон етиштиришга ҳам алоҳида эътибор бериш зарур. Ана шундагина ғаллачилик соҳасида кўзланган мақсадга эришамиз.

З. САДРИДДИНОВ,
Вилоят деҳқончилик-саноат бирлашмаси ғаллачилик ва уруғчилик бўлимининг бошлиғи.

Тажрибакорларнинг таклиф ва мулоҳазалари

ҚАНДАЙ МУАММОЛАРНИ ҲАЛ ЭТИШ КЕРАК?

Ғалла мустақиллиги учун кураш жуда кўп деҳқонлар, ғаллакорларнинг ғайратини ҳаракатга келтирди. Улар яратиб берилган имкониятдан оқилона фойдаланиб, ўз маҳоратларини ишга солиб, ҳар гектар ердан камида 40 центнердан ҳосил олиш учун астойдил меҳнат қилмоқдалар. Лекин айрим ҳолларда баъзи бир масалалар, муаммоларни ҳал этишда уларнинг қўли калталиқ қилиб қоляпти. Хўш, бу муаммолар нималардан иборат? Биз айрим тажрибакорлар билан ана шу ҳақда мулоқот қилдик.

УРУҒЧИЛИККА ЭЪТИБОР

— Бошоқли дон экинларидан кам ҳосил олинаётганлигининг асосий сабабларидан бири шундаки, — дейди **«Ғалла» илмий-ишлаб чиқариш бирлашмасининг бош директори К.Эшмирзаев**, — уруғчилик изчил йўлга қўйилмаганлигидадир. Бунинг оқибатида ишлаб чиқаришга янги навларни жорий этиш кечикиб кетмоқда. Ҳозирги пайтда элита уруғчилиги билан жуда кам хўжаликлар шуғулланади. Улар ҳам баҳорикор минтақаларда жойлашган. Бизнинг фикримизча, уруғчилик ҳақида қонун қабул қилиш вақти келди. Бу қонун ҳамма жабҳаларда уруғчиликни давлат ўз назоратига олишни таъминлаши керак. Шунингдек, суғориладиган майдонларда элита уруғчилиги билан шуғулланишга ихтисослашган хўжаликларни ташкил қилиш ҳам давр тақозоси, деб ўйлайман. Бундай хўжаликлар ғаллачилик билан шуғулланадиган хўжаликларни уруғга бўлган эҳтиёжини таъмин этиши керак. Уруғчилик тизимини йўлга қўйиш ўз навбатида бошқа бир масалани ҳам ҳал этишни кўндаланг қилиб қўяди. Замонавий ғалла ўрадиган, уруғликни тозалайдиган техника, ускуна, жиҳозлар керак. Уруғлик сақланадиган омборхоналар керак.

Бугунги кунда ғалла етиштиришнинг энг янги замонавий прогрессив технологиясини жорий этиш билангина мақсадга эришиш мумкин. Бу соҳада бизнинг бирлашмамизда қатор тадқиқотлар олиб борилмоқда.

МАШИНАСОЗЛАР, ЁРДАМИНГИЗ ЗАРУР

— ХЎЖАЛИГИМИЗ мана икки йилдирки, ғаллачилик билан ҳам шуғуланмоқда, — дейди Зангиота туманидаги **«Бўзсув» жамоа хўжалиги бош муҳандиси Нақиббек БАРЛИБОЕВ,** — Бу йил 100 гектар майдонда ғалла етиштиргандик. Ўримга тушилган майдонлардан 50 центнерга етказиб ҳосил йиғиб олдик. Лекин техникалар етишмаслиги, борларининг эскириб қолганлиги туфайли ўрим 35-40 кунга чўзилиб кетди. Ҳосилнинг бир қисми чатнаб, тўкилиб нобуд бўлди. Ҳосилдорлик анча камайди.

Демоқчиманки, ғаллачиликни зарур техникалар билан тўла-тўкис таъмин этмасдан туриб, мўлжалдаги ҳосилни олиш анча мушкил ишдир. Чунки, йил сайин ғалла майдонлари кенгаяди. Ўз вақтида тез ва соз экиб олиш учун баъзан сеялкалар ҳам етишмайди. Борлари ўз умрини ўтаб бўлган, янгиларини ҳозирги нархнавода сотиб олиш учун ҳар кимнинг ҳам қурби етмайди. Шунинг учун бор техникаларни асраб-авайлаб ишлатишга ҳаракат қилмоқдамиз. Лекин эскини тузатгунча эсинг кетади, деганларидек, қачонгача қийналишимиз керак. Нима учун бизнинг машинасозларимиз ёрдамга келмайдилар. Улар асосан пахтакорларга эҳтиёт қисмлар ишлаб чиқаришга ихтисослашганлигини биламиз. Савол туғилади: энди давр ўзгарди-ку, нима учун улар ўз иш услубларини ўзгартирмайдилар? Нега бу заводлар ғаллачиликда керак бўладиган сеялкалар учун лоақал айрим эҳтиёт қисмларни ишлаб чиқариши мумкин эмас? Бундай эҳтиёт қисмлар уруғлик ғаллани тозалайдиган, ўрадиган машиналарга ҳам керак. Шунинг учун биз машинасозларга мурожаат қилиб, ғаллакорларга ҳам қайишинг, қўллаб-қувватланг, деймиз. «Узмашпром» уюшмаси, «Сельхозснабремонт» билан биргаликда жойларда сервис хизмати кўрсатиш вазифасини бажарса бўлмайдими? Уларнинг саъи-ҳаракати туфайли таъмирлаш отрядлари тузилса ва улар бевосита ўрим-йиғим олдидан ва ўрим-йиғим пайтида ғаллазорларга чиқиб хизмат кўрсатса қандай яхши иш бўларди. Машинасозлар бизнинг бу таклиф ва мулоҳазаларимизни, албатта инобатга оладилар, деб умид қиламиз.

ИЛОЖИ БОР

ҲАР қандай экиндан мўлжалдаги ва мўлжалдан ҳам ошириб ҳосил олишда минерал ўғитларнинг аҳамияти катталигини яхши биламиз. Айрим пайтларда деҳқонлар, хўжаликларнинг иши билан танишганимизда, ҳисоботларни кўздан кечирганда гектарига бунчадан фосфор, бунчадан азот солинди, деган рақамларни учратамиз. Афсуски, кўп ҳолларда булар қоғоздагина бўлиб чиқади. Ғалллачилик кенг ривожланётган ҳозирги пайтда бундай кўзбўямачиликка йўл қўйиш ўзини ўзи алдаш ҳисобланади.

— Чунки, — дейди **Бўка туманидаги «Ачамайли» жамоа хўжалиги деҳқон фермери Абдурашид Абдураҳмонов,** — ғаллага ўз вақтида нормадаги ўғитни бермасангиз меҳнатингизнинг бир қисми зое кетади. Бу экинга азот ва фосфор ҳамда калий сув билан ҳаводек зарур. Улар бизда топиладими, етарлими? Минг шукрки, азот ва фосфор ўз заводларимизда ишлаб чиқарилади, уларни вақтида олиб келиб ишлатиш мумкин. Лекин калий ўғити бизда йўқ. У четдан олиб келинади. Баҳоси қиммат, йўл харажатлари дегандек. Шу туфайли уни вақтида олиб келолмай қолишимиз мумкин. Хўш, унда нима қилиш керак. Қандай иложи бор? Бу анча мураккаб масала. Лекин чораси топилмайдиган иш йўқ. Вазиятдан келиб чиқиб иложини қилиш мумкин. Маҳаллий ўғит минерал ўғитлар билан аралаштириб солинса, тажрибадан маълумки, калийнинг ўрнини тўлдиради. Ўйлайманки, ғаллакор деҳқонларимиз учун бу янгилик эмас, лекин унга, албатта, амал қилиниши зарур.

ҚАРОР ВА ИЖРО

ФУТБОЛ МУАММОЛАРИ — ДИҚҚАТ МАРКАЗИДА

Тошкентда Ўзбекистон Республикаси футбол федерациясининг пленуми бўлди. Мажлисга федерация ижроқўмининг аъзолари, манфаатдор вазирликлар ва идораларнинг раҳбарлари, вилоят ҳокимликларининг ўринбосарлари ва вилоят спорт қўмиталарининг раислари, футбол клубларининг раҳбарлари, ихтисослаштирилган болалар-ўсмирлар спорт мактабларининг директорлари, етакчи спорт устозлари, футболчилар, спорт фахрийлари таклиф қилинди.

Республика Бош вазири, Футбол федерациясининг президенти А. Мутталов федерациянинг ўтган мавсумдаги фаолияти якунлари ва 1995 йилдаги вазифалари ҳақида маъруза қилди.

Вазирлар Маҳкамасининг «Ўзбекистон Республикасида футболни янада ривожлантириш чоралари тўғрисида»ги қарори эълон қилинганидан буён деярли икки йил вақт ўтгани пленумда таъкидланди. Бу ҳужжат аҳолини соғломлаштиришнинг ишончли воситаси бўлган спортнинг республикада энг оммавий турларидан бирини тубдан ривожлантириш йўлларини белгилаб берди. Қарор республикамизда спортнинг шу тури ривожланиши учун жон куйдирадиган барча кишиларга асосий дастур бўлди. Ўтган мавсум Ўзбекистон футболи учун айниқса самарали бўлди. Федерациямиз Футбол Федерациялари Халқаро уюшмаси (ФИФА) ва Осиё футбол Конфедерацияси (ОФК) аъзолигига қабул қилинди. Мустақил давлатимиз биринчи марта XII Осиё ўйинларида иштирок этиш учун мустақил командасини юборди. Командамиз энг нуфузли мукофотлар учун беллашув олишини кўрсатди — Ўзбекистон миллий терма командаси Хиросимадан чемпионлик медалларини олиб қайтди.

Осиё ўйинларидаги ғалаба спорт тарихининг бир қисми бўлиб қолди. Ҳозир олдимизда Ўзбекистон футболининг шонли анъаналарини мустаҳкамлаш вазифаси турибди. Оммавий футбол жиддий муносабатда бўлинмаса, педагоглар ва спорт устозлари ижодий ишламаса, техника базасини мустаҳкамлаш ҳақида тегишлича ғамхўрлик қилинмаса, бунга эришиб бўлмайди, деб таъкидланди учрашувда. Ҳозирги кунда 247 та ихтисослашган болалар-ўсмирлар спорт мактабларида, олимпиада ўринбосарлари билим юртларининг бўлимларида 50 мингга яқин болалар шу ажойиб ўйин асосларини ўрганмоқда. 1100 дан ортиқ педагог ва спорт устозлари уларга таълим бермоқда.

Афсуски, уларнинг самарадорлиги бир хил эмас: республика ўсмирлар терма командасидаги футболчиларнинг кўпчилиги Тошкентда тайёрланган.

Пленум иштирокчилари олий ва биринчи тоифа командалари ўртасида учинчи Ўзбекистон миллий чемпионати якунларини ҳам муҳокама қилдилар. Уч йилдан буён сурункасига республика чемпиони бўлган ва 1994 йилда Ўзбекистон Кубогини ҳам қўлга киритган Фарғонанинг «Нефтчи» футболчилар жамоасида собитқадамлик билан ижодий иш қилинаётгани алоҳида таъкидлаб ўтилди.

Шу билан бирга муҳокама иштирокчилари ўтган мавсумда йўл қўйилган бир қанча нуқсонларни, ҳал этилмаган муаммоларни кўрсатиб ўтдилар. Томошабинлар стадионларга кам келаётгани, айрим футболчиларнинг қўпол ўйини ва номуносиб хулқи, ҳакамлик малакасининг пастлиги шулар жумласидандир.

Пленумда Ўзбекистон Республикаси Футбол Федерацияси таркибига ўзгариш киритилди.

Пленум ишида Бош вазир ўринбосари С. Саидқосимов, Республика Президентининг давлат маслаҳатчиси А. Азизхўжаев, Тошкент шаҳар ҳокими К. Тўлаганов иштирок этдилар.

(ЎзА мухбири).

СПОРТ

ҲОКИМЛИКДА ҚУТЛАШДИ

Сўнгги йиллар ичида Пискент туманида жисмоний тарбия ва спортни ривожлантиришга алоҳида эътибор берилмоқда. Бу ерда миллий кураш, классик кураш, футбол, волейбол каби спорт турларида иштирок этиб келаётган ёшлар кўп. Қадим-қадимлардан пискентлик полвонлар туман, вилоятда ўтадиган тадбирларда ўз маҳоратлари билан донг таратиб келишган.

Яқинда туман ҳокимлигида миллий кураш бўйича шу ҳудудлик республика чемпионлари билан учрашув бўлиб ўтди. Қизиқарли ўтган дўстона суҳбатда полвонлар ўз мухлисларининг қизиқтирган саволларига жавоб бердилар. Туманда спортнинг бу турини янада ривожлантириш юзасидан фикр-мулоҳазалар билдирдилар.

Туман ҳокими А. Шерматов республика мусобақасида биринчи ўринни эгаллаган Олимбек Файзуллаев, Абдуғофир Носиров, иккинчи ўринни қўлга киритган Эргаш Алматов, Ботирхўжа Мирзахўжаев ва Ҳомидбек Файзуллаевларни эсдалик совғалари билан тақдирлади. Полвонларнинг устози эса ҳокимлик томонидан ажратилган махсус совға — палос билан мукофотланди.

Учрашувда вилоят жисмоний тарбия ва спорт қўмитаси вакили Вадим Загранюк туманда спортнинг футбол турини ривожлантиришда катта ҳисса қўшиб келаётган тренер Ҳ. Ваҳобовни вилоят спорт қўмитасининг Фахрий ёрлиғи билан мукофотлади.

Учрашув сўнгида туман маданият бўлими қошида ташкил этилган бадиий-ҳаваскорлик дасталари ўзларининг дилрабо куй-қўшиқлари билан йиғилганларни хушнуд этишди.

С. ИНОМОВ.

• Меросимизни ўрганамиз

ТАБИАТ ҚОНУНИ

Абу Райҳон Беруний ҳаётидан лавҳалар

Уни совуққина кутиб олган Журжонга Муҳаммаднинг кўнгли заррача ҳам илимади. Бир ойдан бери ал-Хўжандий билан қанчадан-қанча мадрасаю мактабларни, расадхонаю кутубхоналарни суриштириб, бир тайинли иш топа олмади. Ал—Хўжандийнинг айтишича, Хоразм шаҳзодалари бўлмиш Али ва Маъмунга икки синглисини берган султон Маҳмуд Ғазнавий, Хоразмдан қочиб келган илм аҳлига иш бермаслик ҳақида фармойиш чиқарибди. Буни эшитган Муҳаммад баттар сиқилди, чунки султон Маҳмуд мамлакатини тарк этишга унинг ҳамёнида сариқ чақа ҳам қолмаган эди. Энди у бу ёт ўлкада узоқ вақтларгача қолиб кетишга маҳкум.

Савдо—сотиқ ишлари битган ва ўз юртига қайтиш севинчига тўлган беғам савдогарлар, туялар устида шўхлик қилиб, бир-бирларига ғап отиб, кулишиб кетишмоқда. Руҳан анча эзилган Муҳаммад бўлса она юртидан бўлган бир томчи, азиз Хоразмнинг охирги саси, ватан билан боғловчи сўнгги халқани қўлдан чиқаргиси келмай, карвонга эргашган Хоразмда шохлару вазирлар ардоқлаган олимнинг фироқини кўриб, карвонбоши Умиднинг ҳам юраги эзилди. Унинг ёнига от солиб келди. Муҳаммаднинг кўзларида ғам, дона-дона ёш кўрди. Умид дўсти билан қучоқлашиб, яна видолашди.

— Оллоҳ насиб этса кўришурмиз, омон бўл, — деди у ва Муҳаммаднинг қўйнига, унинг қаршилигига қарамай ҳамён солиб қўйди. — Жуда узоқлаб кетдинг. Энди изингга қайт!

— Биродарлар, азиз ҳамюртларим, омон бўлинг, — деб бақирди Муҳаммад ва Умидга қараб секин пичирлаб деди:

— Алвидо, дўстим!

— Муҳаммад, не деганинг бул?! Аҳир бир-икки йил ичинда замон тинчланур... Дийдор кўрушурмиз, албат, — деди Умид ҳаяжондан энтикиб ва кўзига ёш олиб.

— Хоразм тупроғини мен учун ўпурсен, — деди Муҳаммад ва отига қамчи босди.

Тўсатдан тушган аччиқ қамчидан отнинг кўзлари чўғланиб, турган ерида осмонга бир талпиниб, Муҳаммадни шаҳар томон учурди...

Муҳаммад дарвозадан кириб, отни қозиққа боғлади-да, айвон олдида кутиб турган ал-Хўжандийга яқинлашди.

— Ҳамюртларингни кузатдингми? — сўради ал Хўжандий, Муҳаммаднинг изтиробли кўзларига меҳр билан боқиб. — Ҳижрон ортида висол бор, ўғлим. Айрилиқ азобидан сўнг учрашув онлари яна ҳам лаззатлироқ, янада тотлироқ бўлур... Қайғурма, тез орада кўникиб кетурсен. Журжон ҳам ўз юртингдур. Сен билан менга ўхшаш турклар бу ўлкада кўп.

— Раҳмат, мавлоно, — деди Муҳаммад ва ич-ичидан тўлиб келаётган ўкириғини, ёш қалқиган кўзини ал Хўжандийдан яшириб, юзини четга бурди. — Мен энди ўзимга бирор-бир бошпана излайман.

Берунийнинг охирги сўзлари шундай секин чиқдики, унинг ўзи ҳам ўз овозини эшитолмай қолди.

— Сенинг менга оғирлигинг йўқдур асло, — деди ал Хўжандий Муҳаммаднинг елкасига қўлини енгил қўйиб. — Ўғлим ўрнига ўғилдек бўлиб қолдинг. Турон далаларини қўмсаб, бирга оҳ чекурмиз, бир-биримизнинг дардимизга малҳам бўлурмиз... Уйимнинг тўри сеники, бўтам...

— Сизга ташаккуримнинг чеки йўқдур, — деди Муҳаммад ал-Хўжандийнинг кафтидан ўпиб. Овозидан гўё дарди бироз енгиллашгандек эди.

— Баракалло, ўғлоним! — деди табассум билан кекса олим. — Қани, қўлингни чайиб, ичкарига юр. Бир меҳмон сенга муштоқ бўлиб ўлтирур.

— У қандай зот эрур? — сўради Муҳаммад қўлини эпчиллик билан ювиб.

— Исми Фаррух. Амирликнинг конларида муҳандислик қилур, — деди ал—Хўжандий Муҳаммадни ичкарига бошлаб. — Фаррух сенинг тўғрингда хабар топиб, йўқлаб келибди.

Меҳмонхонада Берунийни паст бўйли, аммо кенг елкали, қирра бурни сал қийшиқроқ, икки кўзи бўлса, ҳудди бир-бирини йўқотиб қўйишдан қўрққандек яқин ўрнашган бир кимса очиқ чеҳра билан кутиб олди. Ал-Хўжандий уларни таништириб, бирор егулик тайёрлатгани ичкарига кириб кетди. Фаррухнинг қисқа ва аниқ гапириши Муҳаммадга ёқди. У конлардаги аҳвол, қазиш усуллари ва муаммоларини лўндагина қилиб гапириб берди. Гапининг сўнгида Берунийнинг ер ҳақида ёзган китобларидан хабардор эканлигини айтиб, унга ҳамкорлик қилишни таклиф қилди.

— Мендек бир мусофир олимдан амирлик конларига қанчалик наф тегиши мумкин?

— Жуда катта наф, — деди Фаррух ишонч билан. — Бирламчидан, Турон ўлкасидаги барча кон ишларининг рўйхатини тахлаб берурсиз. У ерда маъданларни қай усулда тоғ бағридан ажратиб олишларин ёзурсиз. Бу тажрибалар бизнинг ишимизда қўл келур.

Муҳаммад жилмайиб қўйди. Чунки Туронда қимматбаҳо тошлар, турли маъданлар қазиб олиш ишларини ёритувчи бир китоб ёзиш унинг ҳаёлида эди.

— Иккиламчи, — деди Фаррух Муҳаммаднинг табассумини ризо белгиси деб билиб, унинг чеҳраси очилиб кетди. — Ҳозир қазиш ишлари чуқурлашган сари, иш ерларига шамол бориб етмаётир. Шул муаммони ечишни уста, сизга топширурмиз.

— Қандай чуқурликда иш кетаётир? — қизиқди Муҳаммад.

— Чуқурликлар ҳар хил: эллик қулочдан етмиш қулочгача бордик, — деди Фаррух ва қўйнидан бир қоғоз чиқариб, уни Муҳаммадга узатди. — Бунда конлар ҳолатининг суврати... Чуқурлик қирқ қулочдан ошиши билан ҳаво тансиқлиги сезилиб, ишловчиларнинг нафаси сиқилур.

Муҳаммад қоғоздаги чизмага қараб ҳаёл суриб қолди. Қоғозга алланарсалар чизди ва яна ўйга толди. Фаррух бўлса, унинг фикрини бўлмай, қоғоздаги белгиларга жимгина тикиларди.

— Бул муаммони жойида ва тез ҳал этмоқ зарур, — деди ниҳоят Муҳаммад, қоғозни Фаррухга қайтариб берар экан. — Мен сенинг ихтиёрингдамен.

Фаррух хурсанд бўлиб, Муҳаммаднинг қўлини ўпди-да, пешонасига суртди.

— Мени беҳад шод эттингиз, уста, — деди Фаррух ва дуо қилди. — Оллоҳ ишларингизга ривож бергай!

— Пайғамбаримиз Расулиллоҳу вассаллам шундай деган, — деди Муҳаммад мамнуният билан. — Агар бир кимса бир мўминни севинтираолса, ул мени севинтирар. Мени севинтирган кимса Оллоҳдан ваъд олар. Оллоҳдан ваъд олганга эса жаҳаннам ўти тегмас!

— Илло шундай, тақсир! — деди Фаррух, кўксига қўлини қўйиб.

* * *

Хазина учун керакли зийнат тошлар ва маъдан кавланадиган ер шарқда, шаҳардан икки кунлик олисликдаги тоғликка жойлашган экан. Фаррухнинг бу ердаги анчагина ҳашаматли ҳовлисида Муҳаммад учун махсус тайёрланган икки хонали бинода ишлаш учун ҳамма нарса бор. Аммо бунда бир кеча хордиқ чиқаргач, Муҳаммаднинг талаби билан эрта тонгдан конга кетилди. Фаррухнинг қаршилигига қарамай Муҳаммад ер остига тушаман деб, туриб олди. Муҳаммадга юпқа теридан тикилган, махсус кийим-бош кийдиришди. Конга олиб тушадиган ягона йўл бўлган қудуқ тепасига келишганда, Фаррух Муҳаммадни яна қайтариб кўрди, кўндираолмагач, ўзи йўл бошлайдиган бўлди. Фаррух қудуқ оғзида чайқалиб турган кажавага истамайгина тушди. Унинг имоси билан қудуқ атрофида уймалашиб юрган икки ишчи занжирлар ўралган ғалтакни аста айлантириб, кажавани қудуқнинг гўрдек қоронғу қаърига тушира бошлашди. Ҳадемай Фаррух қоронғуликда йўқолди, овози ҳам тинди. Фақат, қудуқ оғзидаги икки айрига ўрнатилган ғалтакнинг ғирчиллаши, кажава илинган занжирнинг қудуқ деворларига тарақлаб тегиши эшитиларди, холос.

Занжирнинг қудуқ ичига интилиши тўхтаб, қудуқ оғзига илинган қўнғироқ икки марта жаранглади.

— Фаррух етиб борди, — деди ишчилардан бири иккинчисига.

Орадан беш-олти дақиқа ўтгач, қўнғироқ яна жаранглади. Шунда бояги икки ишчи яна ғалтакни айлантириб, кажавани тортабошлашди. Кажавада ортилган юк оғирлигидан ғалтак айлантирувчилар қора терга тушиб кетишди. Бироздан сўнг қоронғуликдан кажава кўринди. Кажаванинг ичида ранг-дор тошлар тўлатилган чарм қути бор эди. Кажава қудуқ оғзидаги мосламага қўндирилиши билан, сада соясида ўлтирган навкарлар келиб, кажавадан қутини зўрға суғуриб олишди.

— Худо ёр бўлсин! — деди ишчи кажавага тушган Муҳаммадга ва юзига фотиҳа тортиб, олимни ер остига тушурабошлади.

Кажава ҳали қудуқ ичига кириб улгурмай Муҳаммаднинг кўз ўнги қоронғилашди, қулоғи битди. У тепасига қаради. Доира шаклидаги қудуқ оғзи Муҳаммаддан тезлик билан узоқлашмоқда. Муҳаммаднинг яна қулоғи битди. Кажава ниҳоят қудуқ тубига етганда, аллақандай нарсага юмшоққина урилди. Бу похол қатлами эди. Атроф қоп-қоронғу. Қудуқ оғзи игнанинг кўзидек бўлиб қолган. Кимдир, Муҳаммаднинг қўлидан тутиб, кажавадан чиқишга кўмаклашди, сўнгра унинг қўлига мойчироғ берди. Муҳаммад чироғнинг хира шуъласидагина Фаррухни таниди. Улар турган ер бир ҳужра сатҳидек ер бўлиб, у ердан уч томонга кетган йўлакларнинг совуқ ва қоронғу оғзи ваҳима солиб турар эди.

— Тақсир, биз мана шу йўлакка кирамиз, — деди Фаррух ва ўнг томондаги йўлакка ишора қилди. — Фақат эҳтиёт бўласиз, баъзи ерларда кўп ҳаяллламайсиз, шифти босиб қолиши мумкин.

Бош эгиб кирилган йўлак бора-бора шунчалик торайдики, уларнинг эмаклашларига тўғри келди. Сўнгра йўлак яна кенгайди, бир нечта ўзга йўлакларга ажралди ва яна бирлашди. Кон қазиш ерларида кончилар яланғоч бўлиб олиб, оғир болғалару метин тешалар билан тоғ бағрига уриб ишлашар эди. Тошга теккан оғир метинлардан, тошлардан учқунлар сачрар, лекин тош майдаланмас эди. Қора терга ботган, чанг ва лойга қоришган кончиларнинг ҳоли ўта аянчли. Кон ҳавоси жуда қўлонса бўлиб, шамол коннинг бу чуқурлигига етиб келаолмаслиги яққол эди.

(Давоми бор)

А. АЗИМОВ.

Боши газетанинг илгариги сонларида.

«ТУРОН»ДА ОЙБЕК КЕЧАСИ

Вилоят «Турон» кутубхонасида Мусо Тошмуҳаммад ўғли Ойбек таваллудининг 90 йиллигига бағишланган кеча бўлиб ўтди. Унда бир қатор ёзувчи ва олимлар, китобхонлар, саҳна усталари ҳамда қўшни Қозоғистондан келган ўқувчилар иштирок этдилар.

Кечада сўзга чиққан адабиётшунос олим Н. Каримов, халқ хўжалиги дорилфунуни профессори Ҳ. Собировлар Ойбек домланинг инсоний фазилатлари, улар билан боғлиқ ўз хотиралари ҳақида йиғилганларга сўзлаб беришди. Шоир Усмон Азим Ойбек домлага бағишлаб ёзган шеърини ўқиб берди.

Кутубхонада «Мусо Тошмуҳаммад ўғли Ойбек 90 ёшда» мавзуида китоб кўргазмаси ташкил қилинди.

Вилоят давлат солиқ бошқармасида

ПУЛИМИЗ ҚАДРИ — ЎЗИМИЗГА БОҒЛИҚ

Маълумки, кейинги пайтда Вазирлар Маҳкамасининг қабул қилган қатор қарорлари пул муомаласини такомиллаштириш, миллий валютамиз — сўмнинг харид қобилиятини ошириш ва ички эркин муомалада кенг кўламда бўлишини таъминлашга қаратилди. Айни пайтда хорижий сармоядорларни фаол жалб этиш ва улар учун қулай шароитлар яратиб бериш борасида ҳамма ерда зарур чоралар кўрилмоқда.

Тошкент вилоят давлат солиқ бошқармаси миллий валюта бозорини ривожлантиришда вилоятимиз худудида мазкур қарорларнинг туб моҳиятини кенг омма онгига етказиш мақсадида қатор тадбирларни амалга оширмоқда. Лекин, баъзи бир кимсалар бу тадбирларнинг асл аҳамиятини тушунишни истамаётирлар. Оқибатда ғайриқонуний равишда мўмай даромад орттириш йўлига кирмоқдалар. Мисолларга мурожаат қилайлик.

Яқинда Чирчиқ шаҳридаги «Аргуст -Азия» қўшма корхонасининг ҳисоб-китоб ишлари текширилганда 16 АҚШ доллари, шу корхонага қарашли дўконда тафтиш ўтказилганда эса 46 АҚШ доллари камомади аниқланди. Республикамизда доллар билан савдо-сотиқ қилиш умуман таъқиқланганига қарамай, бу ерда шундай номатлуб ишлар давом этиб келган.

Ҳозир вилоятимиз шаҳар ва туманларида ўнлаб валюта алмаштириш пунктлари ишлаб турибди. Валюта алмаштирувчи ким бўлишидан қатъий назар қонуний равишда ана шу ерларда валюта алмаштириши мумкин. Бироқ... чирчиқлик Н.Г.Кузнецова ва Р.П.Цойлар эса қонунга хилоф равишда «Жемчуг» дўкони атрофида АҚШ долларларини сўмга, сўмни эса долларларга сотиш билан шуғулланиб келганлар. Текширув ўтказилганда уларнинг ёнларидан яна қўшимча равишда анчагина АҚШ долларлари ва Россия рублларини топилди.

Олмалиқ шаҳар бозорида Қирғизистон республикаси фуқароси К.Т.Мусурмонов ҳам ноқонуний равишда АҚШ долларларини сотаётганда қўлга тушди. Қуйичирчиқ туман солиқ назорати ва туман ички ишлар бўлими ходимлари ҳамкорликда Солдатский деҳқон бозорида валюта сотиб юрган Л.В.Цойни ушладилар. Текширув ўтказилганда унинг ёнидан ҳам мўмайгина АҚШ долларлари, немис маркалари, Россия рубллари чиқди.

Қонунбузарликлар бўйича мазкур ҳужжатлар чора кўриш учун шаҳар ва туман прокуратураларига ҳавола этилди. Бундай ишлар, албатта, чорасиз қолмайди. Миллий пулимиз қадрига келганда эса шуни айтишимиз керакки, у ўзининг салмоғига эга бўлиши, мустаҳкам тўлов воситасига айланиши, четдаги шерикларимизнинг тўлиқ ишончини қозониши лозим. Ҳар биримизнинг миллий пулимизга нисбатан бўлган муносабатимиз унинг нуфузини оширишга, обрўсини кўтаришга хизмат қилмоғи даркор.

Ҳ.УМАРОВ,
«Тошкент ҳақиқати»нинг жамоатчи мухбири.

Биласизми?

КИМ ТУТАТГАН, КИМ ТУТАТМАГАН

Кашандалик тарихини биласизми? Бу одат ўзи қаердан пайдо бўлган? Унга қарши кураш самара берадими?

Яқинда «Труд» газетасида бу масалага ойдинлик киритувчи мақола босилди.

Маълум бўлишича, Оврупода одамлар 500 йилдан буён, Америкада эса қадим замонлардан бошлаб чекишаркан.

Россияга тамаки XVI асрда олиб келинган. Носоро дини пешволари уни шайтон эҳсони деб ҳисоблаганлар. Подшо Михаил Фёдорович ўз аскарларига чекишни ман этиб, кашандалар Сибирга сургун қилинади деб қўрқитган.

Тамаки уруғини Испанияга биринчи марта 1518 йили монах Фра-Панэ жўнатган бўлиб, бу монахни Колумб Сан-Доминго оролида қолдирган эди. Кейинроқ 1560 йилда Лиссабондаги Португалия саройи ҳузуридаги француз элчиси Жак Нико тамаки тўғрисида шифобахш ҳусусиятли, қимматли ўсимлик деган гапларни эшитиб, у ҳам ўсимлик уруғини Парижга олиб келди. «Бу муқаддас шифобахш гиёҳнинг уруғи» деб огоҳлантирди уни олувчиларга. Докторлар ўз мижозларига: астмага қарши чекинг! деб ёзиб бера бошладилар. Лекин кўп ўтмай «шифобахш гиёҳ» «шайтон ўсимлиги»га айланди.

Чет элда чекишга ўрганиб қолган подшоҳ Петр I 1697 йилдаги фармони билан тамаки тутатиш ман этилганлигини бекор қилди. Шундан сўнг россияликлар, на фақат эркаклар, шунингдек аёллар ҳам тутата бошладилар. Раҳбарларнинг ўзлари ўрнак кўрсатишарди. Петр I чекиш найчаларини яхши кўрарди. Петр III нинг орқасидан ҳам ҳар хил найчалар солинган халтани олиб юришарди. Унинг хотини Екатерина тамаки чекар, лекин бу Петр III га сира ёқмасди. Екатерина императорлик тахтига ўтиргач, мириқиб-мириқиб чекадиган ва бундан роҳатланадиган бўлди.

Бизнинг давримизда ашаддий кашандалар оз эмас, бу одатга қарши кураш ҳам кучайиб бормоқда. Хукумат ходимларининг гапига қараганда айни вақтда соғлиқни сақлаш вазири вазифаларини ҳам бажарувчи Исроил Бош вазири Исхоқ Рабин оғзидан сигеретани қўймайди. У иш жойида чекишни ман қилувчи қонунга ўз имзосини қўйишдан бош тортмоқда. Бундай қонунга имзо чексам, одамлар мени риёкорликда айблашлари мумкин деб ҳисоблайди у. Ҳозир папиросга қарши бўлган кишиларнинг ҳаммаси Рабин чекмайдиган соғлиқни сақлаш вазирини қачон топаркин дея сабрсизлик билан кутишмоқда. Ўшанда ишхоналарда тутатадиган кашандаларга бемалол ҳужум бошлаш мумкин бўларди.

Фидель Кастрога келсак, у 10 йил бўлдики, бу одатни ташлаган. Дастлабки 5 йилда унга тамаки ҳақидаги фикр кечаси ҳам, кундузи ҳам тинчлик бермаган, ҳатто тушларига кириб чиққан. Бироқ Фидель ирода кучини кўрсатган. Бунинг учун жаҳон соғлиқни сақлаш ташкилотининг орденига сазовор бўлган.

Француз аёли Жанна Кальман... 117 ёшида чекишни ташлаганлиги билан машҳур бўлган эди. Ташлаган бўлса ҳам у «Жаҳонда энг кекса чекувчи хоним» номини олган.

Россияда чекишга ҳар ким ҳар хил муносабатда бўлган ва бўлмоқда. Маълумки, Ленин чекмаган, бошқаларга ҳам буни маслаҳат бермаган. Ҳаётининг сўнгги вақтида Л. Брежнев чекишни ташлаган. Никита Сергеевич Хрушев ҳам чекмайдиган бўлиб қолган эди. М. Горбачев билан Б. Ельцин эса умуман чекишни ёқтирмайдилар. Бу «шўхлик»ни Виктор Черномирдин ва Владимир Шумейко аллақачон ташлашган.

Умуман чекиш ёки чекмаслик шахсий иш. Ҳарқалай ўзини ҳам, атрофдагиларни ҳам заҳарламаганга нима етсин. Ҳадиси шарифда ҳам айтилган-ку, «бировга зиён етказишдан сақланинг» деб!

Габрово хандалари

БАЙРАМ

Бир габроволикдан хотини сўради: шўрвага тухумни қайси қисмини солай, дадаси?

— Бугун байрам, — ярмини солақол, — деди сахий эр.

РЕКЛАМА

— Демак, бу энг янги матоми?

— Кечагина олдим, тўғри фабрикадан келтирилди.

— Охори тўкилмасмикин?

— Йў...қ, нима деяпсиз? Бир ойдан бери пештахтада осилиб турипти, ҳеч бало бўлгани йўқ.

ТАДБИРКОР ХАРИДОР

Габроволик костюм тиктириш учун мато танлаётган эди.

— Кечирасиз, нега матони ҳадеб тескари тарафини қарайверасиз? — сўради сотувчи.

— Бир неча йилдан сўнг ўгириб тиктираман-да! — жавоб берди зукко харидор.

СУД ЗАЛИДА

Судя: — Сиз хотинингизни бошига тарелка билан урганингиз учун айбланасиз.

Ахир, хеч ачинмайсизми?

Габроволик: — Нега ачинмас эканман, — янгигина тарелка эди-я!

МЕҲМОНДА

Габроволик ўғли билан синглисиникига меҳмонга келди.

— Қўлингни оч, мен ёнғоқ солиб бераман, — деди қувонган холаси жиянига.

— Яхшиси дадамга берақолинг.

— Нима, сен ёнғоқни яхши кўрмайсанми?

— Яхши кўраман, аммо дадамни ҳовучлари катта-да!

ХАДИК

Габроволик хотини тез-тез уй ичини оқларди.

— Етар, хона анча торайиб кетди, — деди жахли чиқиб эр.

Тўплаб оққа кўчирувчи Ғ ТЎЛАГАНОВ.

ЙИЛНИНГ ЭНГ ИЛҒОР ТЎГАРАК РАҲБАРЛАРИ

Азал-азаллардан ота-боболаримиз ёш авлод тарбиясига қаттиқ эътибор бериб, уларни ёшлигидан касб-ҳунарга ўргатганлар. Ҳа, ёшликда ўрганилган илму ҳунар тошга битилган хат каби, деган гап бежиз эмас.

Буни тўла тушуниб етган вилоят халқ таълими бошқармаси ходимлари ўқувчиларнинг дарсдан бўш вақтларини кўнгилли ва мароқли ўтказиш мақсадида вилоятдаги мактабларда ҳамда болалар ва ўсмирлар ижодий уйларида турли хил тўгараклар ташкил этишга эътибор бермоқдалар.

Яқинда вилоят халқ таълими бошқармаси ходимлари республикамизда биринчи бўлиб «Йилнинг энг илғор тўгарак раҳбари» кўрик-танловини ташкил қилдилар. Мусобақа аввал вилоятимизнинг бир қатор шаҳар ва туманларида бўлиб, ғолиблар вилоят миқёсида ўтказиладиган кўрик танловга тавсия этилгандилар.

Тошкент туманидаги 9-ўрта мактабда ана шу кўрик танловнинг якунловчи босқичи бўлиб ўтди. Унда Бекобод туманидан М. Мирзаматова, Тошкент туманидан Ш. Шотўлаганов, Оққўрғон туманидан Д. Мирзабоева, Бекобод шаҳридан М. Эралиева, Олмалиқ шаҳридан Г. Шайхутдиновалар иштирок этиб, олтита шарт бўйича бахслашдилар. Бахслашиш давомида улар ўзларининг касбларига бўлган муҳаббатлари чексиз эканлигини намойиш этдилар. Айниқса оққўрғонлик Давлатой Тўлаганова ўз муаллимлик маҳорати билан томошабинларнинг ва ҳакамларнинг олқишларига сазовор бўлди.

Мусобақа сўнгида баллар нисбати бўйича Г.Шайхутдинова биринчи, М. Мирзаматова иккинчи, Д. Мирзабоева учинчи ўринни эгалладилар. Ғолиблар ва қатнашчилар муносиб тақдирландилар.

А. РАИМОВ.

Санъат оламида

КИНОГА МАРҲАМАТ

Республика кинематографчилари уюшмаси, Ўзбекистон маданият жамғармаси ҳамда республика «маънавият ва маърифат» жамоатчилик маркази ташкил этган, йил бўйи давом этадиган бу тадбир ўзбек киносининг 70 йиллиги ва «Синема» кашф этилганининг 100 йиллигига бағишланади.

Тадбир давомида ўзбек ва жаҳон киночиларининг энг яхши асарлари намойиш этилади.

Тадбир ташкилотчилари бундан ташқари, шу заҳоти ўйналадиган «Синема» лотереясини ҳам чиқаришмоқчи. Тушган маблағ ёш киночиларни рағбатлантиришга, янги асарларни молиявий жиҳатдан таъминлашга сарфланади. Шунингдек, кино санъати бўйича мутахассислар тайёрлайдиган лицей очиш ҳам кўзда тутилмоқда.

А.Иванова,
Б.Мансуров,
ЎзА мухбирлари.

Бу — қизиқ!

ЕТТИ ЙИЛ ОЧ БЎЛСА ҲАМ...

Мечкайликда ва узоқ вақт овқатланмай юришда ҳеч бир ҳайвон ёки ҳашарот каналарга тенг келолмас экан. Бундай зараркунандалар турли хил жониворларнинг қонини сўриб тирикчилик қилади. Улар ўз вазнига нисбатан шу қадар кўп қон сўрадики, ҳайрон қоласан.

Чунончи, каналарнинг итда яшовчи тури тўйиб овқатланганидан кейин вазни 223 бараваргача оғирлашар экан. Новвос канаси эса уруғидан чиққунча бўлган уч ҳафта давомида жониворларнинг шунча қонини сўрадики, натижада ўз вазнини ўнларча минг баравар оғирлаштиради.

Шундай ниҳоятда кўп овқатланадиган каналар узоқ муддат оч юришда ҳам рекордчилар ҳисобланади. Олимлар улар овқатланмасдан қанча вақт тирик юришини аниқлаш учун бир тажриба ўтказдилар. Улар каналарнинг қон сўрадиган барча органларини кесиб ташладилар. Шундай операция қилинган каналар лабораторияларда бир йил, икки йил, уч, тўрт йил... ўтса ҳам ўлмади. Уларни унутиб ҳам юбордилар. Очликдан ўлишини кутиб тоқатлари тоқ ҳам бўлди. Бироқ каналарнинг жони орадан 5 йил, 6 йил, 7 йил ўтса ҳам чиқмади. Шунча муддатдан кейин ҳам ўлмаган...

Инсонлар шундай тажриба орқали бу жониворларни очликдан рекорд қўйишга мажбур қилдилар. Ҳеч бир жонивор бундан ортиқ оч яшай олмайди. Бу илмий асослангандир.

Яккасарой туманига қарашли «ШУҲРАТ» фирмаси
ТУГАТИЛАДИ.
Даъволар 1 ой муддат ичида қабул қилинади
Тел: 47-26-77.

Миробод туманига қарашли «Пресс» кичик корхонаси
ТУГАТИЛАДИ.
Даъволар бир ой муддат ичида қабул қилинади.
Чороғон кўчаси, 91-уй.
Тел: 53-87-49, 77-24-43

Мирзо Улуғбек туманига қарашли «Темир-Шах» тижорат фирмасининг думалоқ муҳри ва учбурчак штампи йўқолганлиги сабабли
БЕКОР ҚИЛИНАДИ.

Тошкент вилояти Адлия бошқармаси жамоаси Тошкент вилояти Чиноз туман суди раиси Эркиёр Бурхоновга укаси
Шавкат Бурхонович Ғозибековнинг
бевақт вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

Тошкент вилояти табиатни муҳофаза қилиш қўмитаси Бўка тумани табиатни муҳофаза қилиш қўмитаси раиси Илҳом АЗИМОВга волидаи муҳтарамаси
Буврона АЗИМОВАнинг
вафоти муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ • TOŞKENT HAQIQATI

Муассис: ТОШКЕНТ ВИЛОЯТИ ҲОКИМЛИГИ

Муҳаррир: Фатҳиддин МУҲИДДИНОВ

Манзилимиз: 700000, Тошкент шаҳри, Матбуотчилар кўчаси, 32.

Телефонлар: хатлар ва оммавий ишлар бўлими: 33–40–48
Эълонлар: 33–99–15, 32–57–27.

• Мақолалар, эълон ва билдирувлардаги факт ҳамда далилларнинг тўғрилиги учун муаллифлар, реклама ва эълон берувчилар масъулдир.
• Фойдаланилмаган мақолаларга ёзма жавоб қайтарилмайди.

Рўйхатдан ўтиш тартиби: №8. Буюртма Г-0007. 18527 нусхада босилди, ҳажми — 2 табоқ, офсет усулида босилди, қоғоз бичими А-2.

"Шарқ" нашриёт матбаа-концерни босмахонаси. Корхона манзили: "Буюк Турон" кўчаси, 41-уй. Нашр кўрсаткичи: 64672. Босишга топшириш вақти — 20.30. Босишга топширилди — 22.30. 1 2 3 4 5 6